

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Versijnt maandelijks - Jaargang 81 - No. 9 september

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 35 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 11 keer plaatsen 10% korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

TE KOOP: door omstandigheden, enkele mooie 6-ramers en hoofdvolk (op ramen) F. Steenhoff, Zetten, tel. 08880-2972 (alleen in het weekend bereikbaar).

TE KOOP: ongedenatureerde bijensuiker vanaf f 1,10 per kg. en enkele zachttaardige bijenvolken (geen carnica's). W. Kooistra, Heerenveen, C. Gerritsmastr. 49, tel. 05130-24872.

AANGEBODEN: verschillende boeken over bijen o.a. Ootmar, de Roever (eerste druk), Joustra (kleine), Nixon en andere. Ook rullen. L. Hester, Boslaan 29 ZUIDWOLDE (Dr.), tel. 05287-1747.

TE KOOP: Bijenvo ken in Korven, Oude Zwolseweg 27, Apeldoorn, tel. 055-211447.

TE KOOP: Carnicavolken in spaarkasten op 2 broedkamers en 2 honingkamers en 2 vo ken in oude kasten. W. Olivier, Spurgeonlaan 62, 1185 BE AMSTELVEEN tel. 020-454996.

TE HUUR EN TE KOOP: korven en kasten, W. Willegenburg, Benschop, tel. 03477-1883.

TE KOOP GEVRAAGD: partijen Nederlandse honing, o.a. koolzaad-, zomer- en heidehoning. Wij bieden hoge prijzen. HET BIJENHUIS te WAGENINGEN, tel. 08370-12863.

TE KOOP: gebruikte Simp exkasten en gebruikte korven. Tevens kopen wij alle soorten Ned. bijenhoning. C. van Holland, Dijkstraat 118, Veenendaal, tel. 08385-13795 b.g.g. 08385-10202.

IN- EN VERKOOP van bijenvolken, kasten en korven, honing en lege kasten en korven. J. C. Basten, Burg. Bouwenseweg 3, Horssen (Gld.), tel. 08874-1791.

WIJ KOPEN: Inlandse Bijenhoning, Ruwe - Zuivere Bijenwas, Propolis, Honing- en Waszemerij ARKADIA Lochem. Telefoon 05730 - 18 27/22 19.

AANGEBODEN: voor een fijne vakantie in Z.O. Friesland bij het Fochteloerveen e.a. natuurgeb. een gez. conf. landhuisje. Tel. 05160-2125.

TER OVERNAME: Vrij complete imkersuitrusting, o.a. 4 nieuwe 3-de ige Spaarkasten (bevolkt), 3 simplexkasten (2 bevolkt), 5 zesramers (1 bevolkt), transformator, 4 houten voerbakken, 5 plastic voerbakken, 100 kg. suiker, 3-raams slinger, veel raampjes enz. enz.

ALLES IN L KOOP. MR. C. DE JONG DIEREN PRINSENSTRAAT 14, tel. 08330-27410. Bezichtiging uitsluitend na telefonische afspraak, gaarne bellen tussen 18.00 en 19.00 uur.

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betaling van advertenties en speurbijtjes. Giro 82 32 76.

BIJ ONZE OMSLAGFOTO

Onze nationale imkersdag en honingtentoonstelling te Goes was een succes. Bovendien werden de deelnemers verwend door stralend weer. In het okt.no. komen we op deze zonnige zaterdag terug.

TE KOOP: nieuwe en gebruikte 3-raamshoningslingers nog voor de oude prijs. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Workum, Tel.: 05151-1252, Bellen van 13.30 - 14.30 uur en van 16.30 - 20.00 uur.

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 Barneveld

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

• U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF” sinds 1897. Ruime sortering IMKERSARTIKELN en SPECIALITEITEN waaronder een KEURKOLLEKTIE-HONINGSLINGERS.

Ook in HONING zijn wij ruim gesorteerd n.l. ACACIAHONING f 5,75 p. kg, ZOMERHONING f 5,15 p. kg, HEIDEHONING f 12,— p. kg, BOEKWEITHONING f 4,85 p. kg, ROTANVLECHTBAND vanaf f 8,— per bos enz. enz.

Ons magazijn is open van 's morgens 8 tot 's avonds 9 uur van MAANDAG TOT EN MET ZATERDAG (DONDERDAG GESLOTEN). HOEVELAKENSEWEG 144 3784 WK TERSCHUUR (BIJ AMERSFOORT). Tel. 03426-1978 Postrekening nr. 2622.

INHOUD VAN DIT NUMMER

	pag.
Het maandelijks opfrissertje, J. v. d. Veluwe	179
Imkersagenda	180
Verkiezing leden hoofdbestuur	181
Gesprokkeld uit de bijenliteratuur, J. A. Zoet	182
Raamwerk: Basilicum, Chr. Maillie	183
Onderwijs, voorlichting en demonstratie, C.P.	185
Variant op de Aalster methode, S. J. Mulder	186
Koningin en stress, R. H. Geskes	187
Antwoord artikel heer Karreman, R. H. Geskes	187
Anderen zien het zo, Willem	188
Over bijenrassen gesproken, D. H. Koeman	189
Bijenteelt in Israël, mevr. v. Dijk-Oosten	189
Spouwbijen, P. J. Koopman	190
Propolis, J. A. Zoet	190
Bijenhouden in glas, E. Broekkamp	191
Imker word wakker, S. Fontein	193
De indirecte betekenis van de honingbij, W. Sterk	194
Afdelingsnieuws	197

HET MAANDELIJKSE OPFRISSTERTJE

DE ACTIERADIUS VAN BIJEN

Wanneer we over het vliegbereik van bijen spreken stelt men dat van veldbijen wel op 5 km, sommigen spreken zelfs van 8 km en meer; voor darren in doorsnee iets verder en voor koninginnen op bruidsvlucht gewoonlijk niet meer dan 2,5 km.

Voor een landbevruchtungsstation zouden we dus een zgn. darrenvrije zône moeten aanhouden met een straal van 7,5 km of beter nog van 10 km.

Daar we helaas (nog) geen landbevruchtungsstation bezitten zullen we daar verder niet op ingaan en ons bepalen tot de veldbijen, die verantwoordelijk zijn voor de honingopbrengst.

Voor zover reislustige bijen zich inderdaad 5 km en meer van huis mochten begeven, zal een drachtgebied op zo'n afstand, hoe rijk ook, praktisch geen honingoverschot opleveren.

We willen dan ook de vraag opwerpen waar ongeveer de grenzen van een rendabel drachtgebied zijn gelegen.

Het streven om in het dagelijks leven onrendabele **looptijden** in bedrijven zoveel mogelijk te beperken geldt in wezen eveneens voor de **vliegtijden** van bijen.

Als ze vliegen kunnen ze nu eenmaal geen nectar inzamelen en dan nog te bedenken dat een optimale nectarafscheiding dikwijls slechts plaats vindt in de **namorgen** en in de **namiddag**. Bij een gemiddelde vliegsnelheid van 8 m per seconde is de vliegduur naar een drachtbron op

250 m (v.v.) afstand	1 min.
500 m (v.v.) afstand	2 min.
1000 m (v.v.) afstand	4 min.
1500 m (v.v.) afstand	6 min.
2000 m (v.v.) afstand	8 min.
4000 m (v.v.) afstand	16 min.
6000 m (v.v.) afstand	24 min.
8000 m (v.v.) afstand	32 min.

Een te lange vluchtduur beperkt niet alleen het aantal dagvluchten, doch heeft tevens als na-deel dat het relatief meer energie of wel brandstof vergt.

Een vliegbij verbruikt ruim 10 mg suiker per uur; stellen we dat verbruik gelijk aan 20 mg suikerwater (nectar), dan vertegenwoordigt die hoe-

veelheid de helft van de capaciteit van de honingmaag, welke 40 tot 70 mg bedraagt.

Boven het brandstofverbruik tijdens de vluchtduur komt nog dat van de periode van het bloembezoek, zijnde circa 30 minuten. Volgens Dr. O. W. Park van het Agricultural Experimentation Station te Iowa (U.S.A.) maakt een bij onder gunstige omstandigheden dagelijks 10 nectarvluchten van 60 minuten.

E.B. Wedmore geeft een gemiddelde vluchtduur van 22 minuten. Als de afstand tot de drachtbron toeneemt zal het meerverbruik aan brandstof (nectar) deels worden gecompenseerd door een langere periode van bloembezoek, hetgeen de afwezigheidsduur op haar beurt weer nadelig beïnvloedt.

Tussen de vluchten verblijven de veldbijen circa 10 minuten in het volk.

Behalve de onrendabele vliegtijden en het meerverbruik aan brandstof neemt bij lange vliegtijden ook de risicofactor toe, zoals ten gevolge van

- plotselinge weersveranderingen (wind, regen en hagel),
- het wegverkeer,
- insectenetende vogels (mezen, mussen en zwaluwen),
- slijtage (van de vleugels o.a.) en
- desoriëntatie.

Breng de bijen dus tijdens drachtloze perioden niet in de verleiding om ver van huis te gaan en houdt hun suikervoerramen gevuld.

We zien hier dat de afstand van het bijenvolk tot de drachtbron van essentieel belang is voor de netto-honingopbrengst.

Bij het reizen is het dan ook raadzaam de volken direkt aan de grens van het drachtgebied, zo mogelijk centraal er van op te stellen.

Onderzoekingen hebben aangetoond dat de honingopbrengst voor elke 100 m afstand met circa 5% afneemt; hieruit kan de conclusie worden getrokken dat drachtgebieden verder dan 2000 m niet meer rendabel zouden zijn.

Economisch werkende bijen (imkers?) zullen dus zoveel mogelijk binnen een straal van 1500 m moeten kunnen opereren.

Ter beperking van lange vluchten zouden we ook eens aandacht kunnen schenken aan drachtbronnen in de meer directe omgeving, al is het maar voor een paar volken. Ik denk hierbij aan concentraties vuilbomen, acacia's, linden, sneeuwbesen, wilgeroosjes e.d.

Mochten deze geen overschot aan honing opleveren dan ontlast men met zo'n mini-reisje in ieder geval het drachtgebied rondom de eigen stand en bespaart men wellicht bijvoeding.

Een concrete actie-radius zal echter nooit gegeven kunnen worden; zeer vele factoren spelen hierbij een rol, o.a. het ras, de natuurlijke haaldrift (genetisch bepaald), de hoeveelheid te verzorgen broed, eventuele bouwactiviteiten en uiteraard de beschikbare drachtbronnen en het weer.

Een voorbeeld van de betrekkelijkheid in deze is het volgende. Meerdere jaren reisde ik met een aantal volken naar een grote boomgaard op hemelsbreed 1650 m afstand van de thuisstand waarbij geen enkele bij terugvloog.

Ik schrijf dat fenomeen toe aan

- het plotselinge grote nectaraanbod op de nieuwe plek,
- enkele tussengelegen drukke verkeerswegen en
- een eveneens tussengelegen formatie zeer hoge bomen ('t Loo), hetgeen de uitspraak van Ruttner zou bevestigen, dat de bijen zelden hoger dan 8 m vliegen.

Jan van de Veluwe.

IMKERSAGENDA

15 september	Honing- en Bijenmarkt Ugchelen
13/21 sept.	Apimondiacongres in Athene
22 september	Heidehoning- en Bijenmarkt te Eerbeek
22 september	Jaarvergadering van de „Vrienden van Ambrosiushoeve" te Eerbeek. Aanvang 14.00 uur. Verenigingsgebouw De Bongerd, ingang Derickx-kamp.
29 september	Honingmarkt Zutphen
27 oktober	Onderwijsdag te Wageningen
17 november	Stichtse Honingkeuring te Soest
24 november	SYMPOSIUM KONINGINNETEELT te Wageningen

EEN MODERN GELUID

Nog moet ik van iets gewag maken, waardoor de gansche Valcksche buurt (buurtschap De Valk onder Lunteren) vol was in de dagen, toen ik haar bezocht, en waarmede zij zich nog wel lang bezig zal houden. Het was een proces over de smalle, krijtende of bloetdienden (ook kleine tienden of beestgeboorte, een belasting op levende dieren, vaak geheven in geld in plaats van in natura; de vertiending vond plaats nadat het jongvee van de moederdieren kon worden gescheiden, bij bijen direct na het zwermen). Volgens oude plakaten bestaat er een regt van tiendheffing ook over de bijen; doch dezelve zijn in deze streken bij menschenheugen niet geheven. Dat zich deze tiend slechts over levendige bijen en niet over wasch en honing uitstreckte is niet oneigenaardig, dewijl zij daardoor onder de zoogenaamde bloed- en krijtende tienden gerangschikt worden. Dezelve werd geheven op den 17 September, als dan had de tiendheffer het regt zich de bijen van iederen tienden korf, zoover zij namelijk nieuw aangewonnen waren, en de naam van zwermen droegen, toe te eigenen. In ginsche dagen was egter de bijentiend eene gansche andere zaak dan tegenwoordig. Men noemde toen zwermen de verzameling van jonge bijen, die zich onder opzigt van ene Koningin in den zomer omstreeks half Juny, uit den moederstok begeven, en eene nieuwe kolonie, op de meest geschikte plaats, vestigen (.....) Mij kwam voor, dat de eischers dezer tiend, die, zoo zij bestond, reeds sedert eeuwen niet geheven werd, door de veranderde cultuur, althans nu, hoogst onregtvaardig geworden is, en zelfs wegens het tijdstip ondoenlijk, of althans zonder eenig nut, dus ook wel zonder eenig uitzigt, hunne zaak bedrijven zullen.

(Uit "De Veluwe: Eene wandeling" door ds. O. G. Heldring en R. H. Graadt Jonckers, 1841).

N.B. De wet van 12 april 1872 zocht de afkoop van de tienden te bevorderen, maar dit werd geen succes. Eerst bij de Tiendwet van 16 juli 1907 werden de tienden definitief opgeheven. Chr. Maillie

OFFICIELE MEDEDELINGEN

VERKIEZING LEDEN HOOFDBESTUUR

Aan de beurt van aftreden zijn dit jaar de H.B.-leden voor de groepen Veluwe (de Hr. H. G. Maagendans); Utrecht (de Hr. Pater Jzn.) en Zuid-Holland (de Hr. M. W. v. d. Meulen). De Hr. T. A. Visch (groep Twente) die bij een tussentijdse verkiezing is gekozen, is eveneens aftredend. De tot genoemde groepen behorende afdelingen kunnen kandidaten stellen. De namen der kandidaten, vergezeld van een door hen ondertekende verklaring, dat zij bereid zijn een (her)benoeming te aanvaarden, moeten voor of op 10 oktober bij het secretariaat zijn binnengekomen. Ten aanzien van de procedure, die bij de verkiezing van H.B.-leden moet worden gevolgd, gelieve U art. 16 van het Huishoudelijk Reglement te raadplegen.

DE T.V. OVER HONING

Op zaterdag 6 oktober zal tussen 19.00 uur en 20.00 uur in het programma van de KRO televisie „DAAR VRAAG JE ME WAT” een antwoord op de volgende vraag gegeven worden: „Waarom is honing bij gebruik aan tafel een bron van plakkerigheid, terwijl het op de raten nooit kleverig is?”

Mocht er op 6 oktober te weinig tijd zijn om de vraag te beantwoorden dan komt hij in de uitzending, die een maand later zal plaatsvinden aan bod.

JAARVERGADERING

De Jaarvergadering van de vereniging „Vrienden van Ambrosiushoeve” zal worden gehouden zaterdag 22 september a.s. in aansluiting op de Eerbeekse honing- en bijenmarkt. Aanvang 14.00 uur in het verenigingsgebouw De Bongerd van de Ned. Hervormde kerk aldaar, ingang Derickxkamp.

VAN DE CONSULENT IN ALG. DIENST VOOR DE BIJENTEELT.

Hierdoor deel ik U mede, dat per 1 augustus 1979 bij het Consulentenschap in algemene dienst voor de Bijenteelt in dienst zijn getreden de heren:

1. Chr. Smeeke, Molenstraat 35 te Ulvenhout;
2. J. van den Eijnde, Jacob Cnoderstraat 55 te 's-Hertogenbosch.

Voor beide personen geldt, dat hun aanstelling voortdurend loopt op de pensionering van de heren van Willeggen en van Os in 1980.

Na een inwerkperiode zullen zij zelfstandig werkzaam zijn in de buitendienst. Gedurende deze tijd kunt U nog geen rechtstreeks beroep doen op hun medewerking, maar dient U zich - evenals tot nu toe - te wenden tot de andere medewerkers of het kantoor van het consulentenschap.

De Consulent in Algemene Dienst,
ir. J. J. Pettinga.

Gesprokkeld uit de Bijenliteratuur

Zwermperikelen

Bij een experimenteel onderzoek in Rusland is men ervan uitgegaan dat het zwermen het gevolg is van een toenemend aantal luie bijen in een bijenvolk.

Om deze luiaards tot activiteit te prikkelen werden rond de zwermtijd op het dak en onder de bodemplank van de kast elektroden aangebracht. Tussen deze elektroden liet men gedurende 5-7 minuten een stroom van 50KV circuleren met een wisselende frekwentie van 200-1000 cycles/s.

Het resultaat

Van tien niet behandelde volken zwermden er zes; de gemiddelde honingooft bedroeg 18 kg. In een groep van tien volken die elk driemaal werden behandeld gedurende een periode van 8-12 dagen zwermden er twee en bedroeg de gemiddelde oogst 28 kg.

De geringste zwermneiging openbaarde zich bij vijf volken die elke vijf tot zes dagen meerdere malen werden behandeld. Geen enkel volk zwermde en de gemiddelde opbrengst aan honing bedroeg 28.4 kg.

Apicultural Abstracts 1977/2

In de staat Connecticut (USA) is men na een oproep aan imkers gaan inventariseren op welke plaatsen zwermen, die aanvankelijk aan de aandacht waren ontsnapt, zich hadden gevestigd en hoopte men aan de hand van deze gegevens enige conclusies te kunnen trekken omtrent het gedragspatroon.

Holten in bomen bleken voor de 108 onderzochte gevallen als nestplaats favoriet. Het enige opmerkelijke dat naar voren kwam was de gekozen kompasrichting van het vliegpat. De richting tussen zuid en west kwam met 49x twee maal zo vaak voor als de richtingen tussen

noord en oost, zuid en oost of noord en west. Zonder voorkeur voor een bepaalde richting zou volgens de statistische methode de keuze per richting niet meer mogen bedragen dan 30. De opmerkelijke voorkeur voor de richting zuid-west schrijft men toe aan het mogelijk beter zichtbaar zijn van openingen aan deze zijde van bomen in het namiddagzonnetje en ongetwijfeld zijn ze tevens droger/warmer dan openingen die naar een andere windstreek wijzen.

Journal Apicultural Research 4/78

Nadat in het voorjaar al het mogelijke is gedaan om de volken zo sterk mogelijk te krijgen maakt zich in de loop van de maand mei een sluipende onrust van de imkers meester. Een onrust die groter is naarmate de volken sterker zijn.

De zwermkoorts is in aantocht!

Als een zwerm verloren gaat betekent dat behalve het verlies van 30 tot 70% der bijen tevens het missen van een honingooft. Tal van handelingen kan de imker verrichten om de zwermdrang van zijn volken te onderdrukken of in gecontroleerde banen te leiden, wellicht bent u benieuwd hoe collega-imkers in den vreemde zich door deze beslissende fase heenslaan. Vandaar een bloemlezing uit enkele Amerikaanse bladen.

Volgens Grant Morse, die een maandelijks rubriek verzorgt in Gleanings zorgen de bijen ervoor dat het broednest in het voorjaar op een flinke afstand blijft van de vliegspleet omdat het daar te koud en winderig is. Het gevolg daarvan is een bovenbak vol broed en omdat dagelijks honderden jonge bijen de gelederen komen versterken treedt overbevolking op.

Als veel mensen in een te kleine ruimte moeten samenwonen leidt dit gemakkelijk tot spanningen. Bij de bijen uit zich een toestand van overbevolking in zwermneiging.

Om deze zwermneiging te onderdrukken kunnen boven- en onderbak worden verwisseld. Het resultaat van deze handeling is dat de koningin weer voldoende legruimte tot haar beschikking krijgt en daardoor komt er ook weer werk beschikbaar voor de voedsterbijen. Afhankelijk van weers- en drachtomstandigheden wordt dit omzetten later herhaald.

Veel aandacht wordt ook besteed aan het tweekoninginnen systeem. In het kort ziet deze werkwijze er als volgt uit.

Voordat er zwermneiging in het volk is wordt de helft van broed en bijen boven een separator gebracht en met een apart vlieggat op de onderbak geplaatst. Er wordt dus een vlieger gemaakt en het ondervolk met koningin krijgt naar behoefte honingruimte.

Na een week worden alle aangezette doppen uit de bovenbak gebroken en wordt een jonge koningin ingevoerd. Door de open separator profiteert het volk in de bovenbak van de warmte van het ondervolk.

Nadat de jonge koningin in de bovenbak een aantal weken aan de leg is wordt de separator vervangen door een moerrooster en gaan de vliegbijen van onder- en bovenvolk gezamenlijk de honingkamer(s) vullen. Enige weken voor het einde van de zomerdracht wordt het moerrooster verwijderd en beslist het volk zelf welke koningin aanblijft. Gewoonlijk is dat het jonge moertje uit de bovenbak.

U ziet, er is niet veel nieuws onder de zon. Deze methode heeft raakvlakken met de methode Snelgrove en vele daarvan afgeleide variaties. Alleen ontbreekt het ons aan bevruchte koninginnen op een vroeg tijdstip en moeten we het moertje noodgedwongen boven de separator kweken.

Het geven van veel ruimte alleen is geen medicijn tegen zwermen, dat leert ons het verhaal van imker Rock uit zijn beginperiode als assistent-bijenhouders op een commerciële bijenstand.

„De volken die we gingen inspecteren waren opgebouwd uit drie broedbakken + een lage honingkamer. Toen mijn baas zich zorgen maakte over het eventueel afkomen van zwermen vroeg ik hem verbaasd hoe het mogelijk was dat deze bijen zouden gaan zwermen omdat ze volop ruimte tot hun beschikking hadden.

Wacht maar af, was zijn antwoord en inderdaad moesten we in juni in meer dan de helft van de volken doppen breken.

Toen ik, na tientallen steken te hebben geïncasseerd, de opmerking maakte dat deze bijen het niet waard waren gehouden te worden kreeg ik de wind van voren.

Betere bijen dan deze kan je nergens kopen. Ik zal al in het bijenbedrijf toen jij nog geboren moest worden en ik heb al het beschikbare materiaal uitgeprobeerd. Het zwermen kan je niet uit het natuurlijk proces wegdenken. Het hoort erbij.

Realiseer je eens hoe sterk deze volken zijn en dat ze een Canadese winter hebben doorstaan met verblindende sneeuwjachten bij temperaturen van 30 graden en meer beneden het vriespunt. Deze volken hebben dit allemaal meegemaakt. Doe eerst meer ervaring op en geef dan een oordeel.

Na deze terechtwijzing zijn we snel doorgeslagen de volken d.m.v. een separator te splitsen.

De grootste zwermneiging trof ik aan in bijenstand waar moerroosters werden gebruikt. Vooral bij koud weer vormen deze roosters een

barrière en als de volken niet al te sterk zijn weigeren ze de er boven geplaatste honingkamer in gebruik te nemen. Het gevolg is een volle broedkamer en zwermneiging.

Geknpte moertjes zijn een groot gemak, maar pas op als de dracht wordt onderbroken door een periode slecht weer. Als dan weer een redelijke dag aanbreekt stormen de zwermen naar buiten en dat vaak reeds na vier dagen. Bij het inspekteren van de afgezwermde volken zal het u blijken dat er geen enkele verzegelde dop aanwezig is waaruit blijkt dat onze bijen zich niet altijd aan de tekst van de boeken houden."

Tot slot de methode van de man die enige risico's durft te nemen zoals imker Burghardt uit Minnesota.

Uitgangspunt: Het herhaald doppen breken is volkomen zinloos want binnen de kortste tijd zijn er weer nieuwe aangezet.

Zodra er doppen worden gevonden wordt op de bodemplank een bak met uitgebouwde lege raten geplaatst. Daarop komt een moerrooster en vervolgens broedbak één. Vervolgens weer een rooster en dan de tweede broedbak.

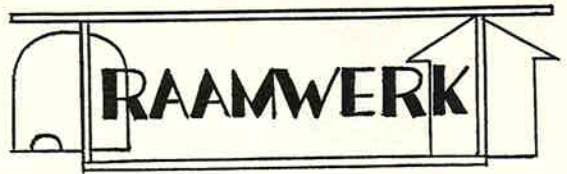
Er wordt niet naar de koningin gezocht.

Als we veertien dagen later terug komen zijn alle doppen uit gelopen en bevindt zich meestal in elke bak slechts één maagdelijke koningin.

Nu halen we de twee moerroosters weg en roken de bijen in de lege onderbak. Daarop komt dan een moerrooster en daarop de bakken met uitlopend broed. Eventueel kunnen nog honingkamers worden bijgeplaatst.

Er moet wel een voorziening worden getroffen voor de darren boven het rooster zo dat die de kast op één of andere manier kunnen verlaten. Deze methode past hij reeds meer dan 25 jaar met succes toe. Cleanings 5/78 6/78

J. A. Zoet

BASILICUM

Voor nu het langzamerhand duidelijk is geworden dat er met de ster in de Kerstnacht inderdaad iets bijzonders aan de hand was, in zoverre dan, dat een dergelijke astronomische constellatie slechts eens in de zoveel duizend jaar voorkomt, kunnen we voor de Wijzen uit het Oosten steeds meer respect opbrengen. Het verhaal is bekend uit het evangelie van Mattheüs. In het tweede hoofdstuk duiken deze sterrenwichelaars of astrologen zonder meer op. Hun namen zijn niet bekend, evenmin als de streek of het land waar ze vandaan kwamen. Geen wonder dat de volksverbeelding zich al spoedig met een intensieve gretigheid van deze mysterieuze figuren meester maakte. Naar hun geschenken te oordelen zouden er drie geweest moeten zijn. De blanke grijsaard Melchior was 60 jaar en gaf het goud als symbool van licht en leven. Caspar, de jongste van 20, was een neger en gaf de zwarte mirre als teken van duisternis en dood. De bruinetint Balthazar was met 40 jaar in de bloei van zijn leven en gaf de wierook als zinnebeeld van het goddelijke principe, waarin leven en dood beide zijn verenigd. Alle drie „koningen” zouden tijdens de Kerstnacht een wonder of een visioen hebben meegemaakt. Caspar bezat een tamme struisvogel, die als gewoonlijk twee eieren legde, maar nu kwam er uit het ene een lam en uit het andere een leeuw. Met beide wordt Christus bedoeld, die de eigenschappen van de twee uitersten in zich verenigt.

In Balthazars tuin stond een heester, waarop niet alleen Basilicum of Koningskruid groeide, maar ook de eveneens sterk geurende Provençeroos. In deze bloem bevond zich een kokertje, waaruit in de Kerstnacht een robijnrood vogeltje tevoorschijn kwam, dat met menselijke stem profeteerde: „Een vrouw heeft een kind gebaard. Het is de schepper van hemel en aarde, de echte God-mens, aan wie de wereld is onderworpen.” Ook Melchior kreeg in deze wonderlijke nacht een zoon. Nauwelijks geboren, liep hij rond, groette de omstanders, strekte de armen naar de hemel uit en voorspelde: „Heden is een kind geboren uit een maagd, die heeft ontvangen door de heilige geest. Het kind zal even oud worden als ik en ook op 33-jarige leeftijd sterven.”

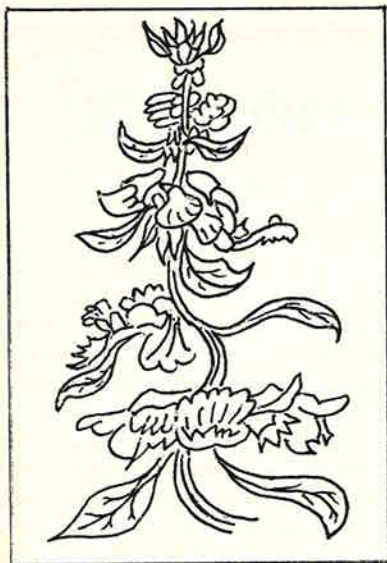
In de sfeer van deze legende past het uit Perzië en India afkomstige Bazielkruid uitstekend.

**Kaarsentrekkerij -
Imkerij**
„De Rit”
Koelen (Betuwe)
tel. 03448-1653

Groot- en detailhandel van:

*Kunstraat
Bijenwas, Bijenkorven,
Bijenwaskaarsen (gerold en gedampeld)
Honing
Honingzeep
Mede (= honingwijn)
Honingcrème, pit, kandelaars enz.*

Basilicum

Mirre en wierook zijn geurige harsen, maar Basilicum is een lipbloemige plant met witte of bleekrode bloemen, die in de Westeuropese kruidentuin best wil gedijen. Weinig planten zijn zo geurig en dat is een van de redenen waarom er in de Oudheid een grote waarde aan werd toegeschreven als toekruid en artsennijmiddel. De Latijnse naam *Ocimum Basilicum* is eigenlijk een dubbele aanduiding voor Koningskruid, waarbij het eerste deel teruggaat op het Griekse *ozein* (rieken, geuren) en het tweede deel direct is afgeleid van *basilieu* (koning), zoals de Duitse volksnaam *Königsbalsam* al aangeeft. De Nederlandse verbasteringen *Brasilicum* of *Brasilicom* zullen wel betrekking hebben op het uitheemse karakter van de plant.

Basiliekruid bloeit de hele zomer en kan tweemaal geoogst worden, maar dan niet met een mes, want de plant heeft een hekel aan ijzer. Na het drogen aan de lijn op een beschaduwde plaats worden de gebundelde stengels bewaard in goed sluitende bussen. Zowel vers als gedroogd wordt het Vleeskruid meegekookt of toegevoegd aan jonge groenten, in soepen, worstsoorten, croquetten, rode kruidenazijn (ook voor augurken), mosterd, sausen en bij vlees, witte bonen, radijzen, tomaten, eieren en schaaldieren. De langwerpige-ronde, lang-gesteelde blaadjes zijn sterk aromatisch door een gehalte van 0.02-0.07% etherische (vluchtige) olie en kunnen daardoor slechts in geringe hoeveelheden worden gebruikt. Bekend zijn de aardappel- of basilicumkoekjes, vervaardigd van restjes gekookte aardappel of oud brood, melk, bloem, eventueel een ei of wat boter en natuurlijk basilicum, die in de oorlog een ware tractatie vormden! *Basilicum* is ook een van de bestanddelen van de beroemde Chartreuse-liqueur. In de eveneens Franse "soupe au pistou",

een groentesoep die lijkt op de Italiaanse minestrone, maar waarbij de kruidige smaak van deze plant de boventoon voert.

Als geneesmiddel heeft de kruidery tegenwoordig weinig betekenis. Een aftreksel kan helpen bij teveel lucht in de darmen, verstopping of maagkramp. Deze thee wordt ook wel aangewend bij verkoudheid, migraine en slapeloosheid, terwijl vroeger in de apotheek van het zaadpoeder een soort trekzalf werd bereid.

Met lavendel, rozemarijn, marjolein, tijm, citroenmelisse en hyssop behoort het Baziëlkruid – vanwege de balsamieke geur – tot de zeven Balsemkruiden, die reeds in de verhalen van Duizend-en-één-Nacht een rol spelen. Maar het kan niet anders of het middeleeuwse volkgeloof zag in de gunstige eigenschappen ook weer iets van kwaadaardigheid, zoals het gebruik van *Basilicum* in de zgn. sproeiborstel der heksen, een negatieve pendant van de wijwaterkwast. Een zelfde betekenis had de plant op het eiland Kreta. Wil men daar iemand kwaad doen dan legt men *Basilicum* op de vensterbank, omgekeerd kan er op dezelfde wijze een niets vermoedende geliefde mee tot eigen voordeel betoverd worden. Men kan zich afvragen of deze bekende geurplant daarom ook geen rol heeft gespeeld bij de verwikkelingen rond de hoofdpersoon Alan Haldane (Jack Hedley) in het door Michael J. Bird geschreven verhaal, dat onder de titel „Wie betaalt de veerman?“ als TV-serie enige tijd geleden de kijkers wekenlang in spanning hield.

De belangrijkste goden in het oude India waren Brahma (schepper), Visjnoe (behouder) en Sjiva (verstoorder). Visjnoe is de zon als eeuwige lichtbron, de kracht die het universum in stand houdt. Zijn naam betekent Doordringer en hij is heer over leven en dood, een macht die hij zich eens in de figuur van de godenkoning Indra had verworven door de duivelse drakeslang te verslaan. Visjnoe kan ook een stoffelijke vorm aannemen en treedt dan op als de mens Krisjna. In die hoedanigheid veranderde hij eens een van zijn minnaressen in een tulasi- of tylusplant, die nauw verwant is aan het Baziëlkruid. Hij gaf het bevel dat voortaan nooit een godsdienstige plechtigheid te zijner ere gevierd mocht worden zonder het gebruik van dit geurige kruid.

Bijen werden in India, zoals in alle oude culturen beschouwd als heilige dieren, de enige die regelrecht uit het paradijs stammen. Omdat men Krisjna zelf in de bijen aanwezig dacht, hielden de imkers bij het oogsten van de honing steeds enkele bladeren ervan in de hand. Wel een bewijs van de grote waarde die dit koninklijke kruid toen reeds bezat, een waardering die zij het in minder strenge vorm nog steeds aanwezig is, zeker als bijenplant. Chr. Maillie

Onderwijs- Voorlichting en Demonstratie

OPGAVE EN AANVRAGEN VAN NIEUWE CURSUSSEN

Afdelingen die een cursus Bijenteelt voor beginners en/of voor gevorderden willen organiseren wordt verzocht dit op te geven bij het Bijenhuis. De cursus kan dan opgenomen worden in het cursusoverzicht in deze rubriek. Graag aanvangsdatum, aanvangsuur en lokaliteit waar de cursus wordt gegeven.

Denkt U er aan de cursus tijdig aan te vragen bij de desbetreffende Inspectie? (adressen in onze Aktiviteitengids) Bij de Inspecties zijn ook de nieuwe aangepaste voorschriften verkrijgbaar voor Land- en Tuinbouwcursussen. Het belangrijkste punt hierbij is dat de af te dragen cursusgelden zijn verhoogd van 50 tot 55 cent per lesuur. Voor de bijenteeltcursussen dus een verhoging van af te dragen leselden van f 17,— naar f 18,70 per cursist. C.P.

27 OKTOBER TWEDE ONDERWIJSDAG IN WAGENINGEN

Op bovengenoemde datum wordt de 2de Onderwijsdag van onze Vereniging gehouden in het Bijenhuis te Wageningen.

Het programma staat in het komende Informatieblad voor Bijenteeltonderwijzers. Deze dag zal staan in het teken van de organisatie en opzet van de bijenteeltcursussen. Hier hebben naast de bijenteeltonderwijzers, ook de afdelingen veel mee te maken. Op deze dag komen deze punten dus aan de orde en wordt hieromtrent alle mogelijke voorlichting gegeven. Een afgevaardigde van afdelingen die cursussen organiseren worden dan ook op deze dag verwacht. Aanmelding dan tijdig bij het Bijenhuis, afd. commissie Onderwijs. Zolang de voorraad strekt zijn daar ook ex. van het laatste nummer van het Kontaktorgaan voor bijenteeltleraren verkrijgbaar. Zie verder het oktobernummer van ons Groentje. C.P.

ABONNEMENTEN KONTAKTORGAAN VOOR BIJENTEELTLERAREN

In 1978 is onze Vereniging gestart met een Kontaktorgaan voor Bijenteeltleraren. Er zijn nu 3 nummers verschenen die aan belanghebbenden GRATIS ter introductie zijn toegezonden. Wie dit Kontaktorgaan blijvend wenst te ontvangen kunnen zich nu abonneren voor 1980 - 3 nummers per jaar voor f 6,50.

Zij die het reeds ontvangen zullen in het septembernummer een invulstrook vinden om zich als abonnee aan te melden.

Zij die het nog niet ontvangen kunnen zich opgeven bij het Bijenhuis te Wageningen, Commissie Onderwijs, Grintweg 273, 6705 AP Wageningen. De kosten ad f 6,50 overmaken op postgiro 823276 t.n.v. Bijenhuis te Wageningen met vermelding: Kontaktorgaan 1980. C.P.

CURSUS BIJENTEELT VOOR GEVORDERDEN

- Gedurende het komende seizoen zal de Apeldoornse Volksuniversiteit te Apeldoorn een cursus bijenteelt voor gevorderden organiseren.
- Eisen : Getuigenschrift beginners-cursus en enkele jaren praktijkervaring.
- Plaats : Teuge, O.L. School a/d Bleriotstraat.
- Tijden : Theorie: 's maandags om de 14 dagen te 19.30 uur, aanvang 22 okt. a.s. (12 avonden).
Praktijk: 's Zaterdags, na de theorieperiode (4 x).
- Kosten: f 42,50.
- Inschrijving:
A.V.U., Raadhuisplein 6 te Apeldoorn,
Tel. 055 - 21 89 35.
- Nadere informatie:
J. J. Speelziek, Teuge; tel. 05763 - 673.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

De lezer schrijft

VARIANT OP DE AALSTER METHODE

In het voorjaar jonge moeren kweken in verkleinde volken.

1. Inleiding

De Aalster methode wintert hoofdvolk en kunstzwerm afzonderlijk in. Hierdoor loopt de kleine hobby-imker niet de kans in de winter zijn bijen te verliezen door moerloos worden van (een) enkel(e) volk(en) en in het voorjaar beschikt hij over sterke volken waarmee optimaal de voorjaarsdracht kan worden bevolgen.

Een bezwaar van het samenvoegen in het voorjaar is dat men voor de keuze wordt gesteld om een nieuwe kunstzwerm te maken of tijdens de voorjaarsdracht of erna. In het eerste geval vermindert de opbrengst van de voorjaarsdracht en in het tweede geval zijn de volken niet op volle sterkte voor de zomerdracht. Dit laatste speelt heel sterk bij koolzaadvolken omdat deze drachtplant tot laat in het voorjaar bloeit. Op de hierna beschreven wijze heb ik dit jaar de keuze omzeild en daardoor in de zomer een veel grotere honingopbrengst behaald dan in voorgaande jaren.

2. Kweken van moeren in verkleinde volken

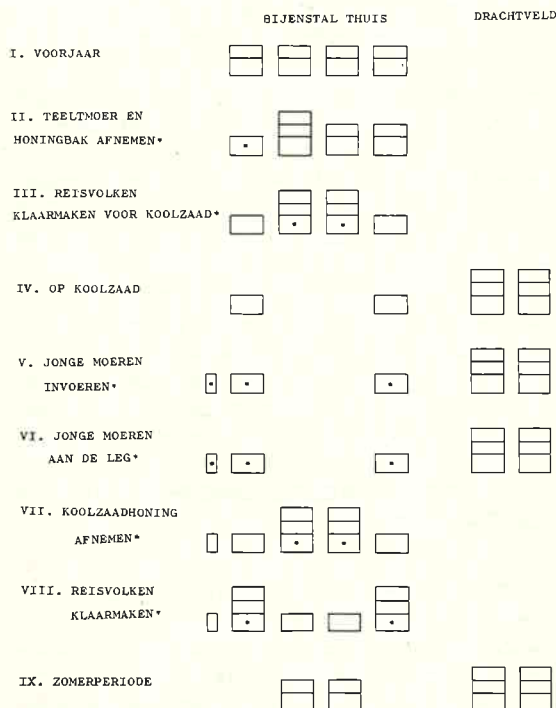
In het voorjaar heb ik de kunstzwermen gedeeltelijk met de hoofdvolken verenigd. Het andere deel is gebruikt om tijdens de voorjaarsdracht een jonge moer te kweken. Toen de hoofdvolken van het koolzaad terug kwamen hadden de jonge moeren in de thuis gebleven volken al gesloten broed. De volken met jonge moeren zijn toen versterkt met de vliegbijen van de koolzaadvolken. Op deze wijze kon met sterke volken met jonge moeren naar een zomerdrachtveld worden gereisd. In het schema is een overzicht van de handelingen gegeven.

3. Toelichting op het schema

Begin mei wordt het volk met de teeltkoningin moerloos gemaakt (II). Tegelijkertijd wordt een deel van het volk naar een reisolvolk overgebracht. Desgewenst kan de teeltkoningin hierbij in het reisolvolk worden ingevoerd. Bij het verenigen wordt ook in het voorjaar een krant gebruikt.

Veertien dagen later wordt ook het andere

SCHEMATISCHE WEERGAVE VAN HET VROEG KWEKEN
VAN JONGE MOEREN IN VERKLEINDE VOLKEN

thuisvolk moerloos gemaakt (V). Dit volk heeft dus veertien dagen langer een leggende moer gehad. De uitlopende jonge moeren worden in beide thuisvolken geïntroduceerd. Het even tevoren moerloos gemaakte volk accepteert de uitlopende jonge moeren alleen als ze nog niet over de raten van het moedervolk hebben gelopen. Verder wordt een driersaams-kastje voorzien van bijen en een uitlopende jonge moer om eventueel op terug te kunnen vallen.

Als alles goed gaat is er binnen een maand weer gesloten broed in de kasten (VI en VII). De reisolvolken worden in het voorjaar bij voorkeur versterkt met de honingkamer van de thuisblijvende volken (II en III). Als het afnemen van de honingkamer de thuisblijvende volken te zeer verzwakt kan ook voor afvliegen worden gekozen.

De honingkamer van een volk dat enige tijd

moerloos is geweest, kan niet naar een reisvolk worden overgebracht omdat dan ook in dat volk moerdoppen worden aangezet en belegd. Tevens dienen de reisvolken over veel ruimte te beschikken omdat anders voor het einde van de dracht reeds zwermneiging ontstaat.

Na thuiskomst van de koolzaadvolken worden de honingkamers afgenomen en na slingeren op de volken met een jonge moeder geplaatst (VII). Daarna krijgen de volken met jonge moeder de vliegbijen van de koolzaadvolken en zijn ze gereed voor de reis naar een zomerdrachtveld (VIII). De thuisblijvende volken zijn spoedig weer zo sterk, dat ze ook nog een oogst aan zomerdracht kunnen leveren. Deze volken met oude moeder dienen over voldoende ruimte te beschikken ter voorkoming van zwermneiging.

S. J. Mulder
Jan Meerdinklaan 19, Zeist.
Tel. 03404 - 16009.

KONINGIN EN STRESS

Koningin en stress? Stress bij wie? Bij de koningin of bij de imker. Ik hoop dat ik het U vertellen kan. Het verschijnsel komt meer voor. Persoonlijk merk ik de koningin uit de hand. Ik weet wel dat dat erg moeilijk is, tenminste in het begin.

De vraag die bij de beginner op komt is dan: Hoe stijf moet ik de koningin vasthouden, dat ze niet wordt doodgedrukt en ook niet kan ontsnappen.

Gevolg: stress bij de imker. Niet bij de koningin. Of ja, natuurlijk toch wel, want het is voor haar geen prettige situatie. Maar voor de imker zelf erger. Hij produceert dan een voortdurende heen en weer gaande knijpbeweging. Dat is gevaarlijk, d.w.z. voor de koningin. De imker houdt er na afloop wat trillende vingers en knieën aan over (Stress?!)

Daarom wordt aanbevolen het bekende merketje met zuiger te gebruiken. Op mijn cursussen leer ik het de cursisten daar ook mee. Resultaat: Soms het zelfde als van de heer Glas. Als het U op mijn cursus zou zijn overkomen, zou ik gezegd hebben: „De koningin tussen beide bolvormige handen houden en beademmen”. Na zeer korte tijd komt ze dan weer bij. Was het nu stress? Of was het van de koningin maar voor de gekhouderij? (dus koninginneflauwte?)

Kunt U met dat netje haar ook beschadigen? Ik vrees van wel, maar dan moet U wel erg stijf drukken en dat is niet nodig.

R. H. Geskes.

1. ANTWOORD OP HET ARTIKEL VAN DE HEER KARREMAN

In het schrijven van de heer Karreman „Opnieuw welk ras III” stelt hij enige vragen, die ik wel dien te beantwoorden.

1. a. Ik geloof niet direct dat de mellifica (hiermee bedoel ik onze vroegere Nederlandse bij) is achteruitgegaan door de kruising met enige vreemde rassen, tenminste als we kijken naar ontwikkeling en opbrengst, waar het de doorsnee imker hoofdzakelijk om gaat. Zeer zeker is zij achteruit gegaan wat betreft de zachtaardigheid. Vele imkers hebben kennis gemaakt met de steeklust, die, de ene keer meer, de andere keer minder erg van de kruising uitgaat. Soms zijn zulke volken zelfs letterlijk niet te benaderen.
 - b. Verder heb ik niet de Carnica geïntroduceerd, noch heeft de **Koninginneteeltcommissie** dat gedaan, maar de imkers deden dat. Die hebben de Carnica geïntroduceerd, zoals ook de Krainer, de Ligustica, de Kaucasia, de Amerikaanse Goudbij, de Buckfast en ga zo maar verder. Het verbod van bijeninvoer, hoewel voor wat anders bedoeld, zegt genoeg.
 - c. Misschien staan de tegenwoordige bijen in Nederland even dicht bij het Italiaanse ras als bij het vroegere Nederlandse.
2. Het percentage Carnicatelers zal niet hoog zijn, maar stijgt de laatste jaren snel (zie het komende verslag van Schiermonnikoog).
 3. Als ik van de Carnicatelers geen percentage kan opgeven, kan ik dat tenminste niet van de principiële tegenstanders. Door de laatste 8 woorden van deze vraag maakt de heer K. dat percentage wel heel gering. Deze paar woorden had hij ook achter vraag 2 kunnen plaatsen. Maar vast staat dat de Carnicatelers zon-

der uitzondering mag ik geloof ik wel zeggen, bereid zijn financiële offers voor hun bijen te brengen en laat ik er aan toevoegen: zich daarvoor heel wat extra moeite wensen te getroosten. Of zegt het misschien niets dat men uit Texel en uit Zeeuws Vlaanderen persoonlijk de bijen op de boot brengt, om twee uitersten te noemen!

4. De antwoorden op deze vraag zal de heer K. elders moeten zoeken. Dat zijn geen vragen voor een Carnica Koninneteelt Commissie, evenals vraag 5.

6. Dat is een vraag die niet aan mij gericht is.

Maar de laatste alinea is wel weer aan mij gericht. Er zullen op zijn best altijd imkers overblijven, die van de Carnica niets willen weten of omdat het een ander ras is, of uit financiële overwegingen, of uit gemakzucht, of uit onverschilligheid, of noemt U verder maar op. Maar een andere groep imkers zal om diverse redenen een algemeen invoeren van een eventueel teruggekregen Apis mellifica mellifica (onze vroegere Nederlandse bij, volgens Goetze) tegenwerken. En dan zijn we net zo ver als nu.

Ik wil eindigen met het overnemen van een zinnetje uit het begin van de heer K.: „Iedereen heeft het recht om bijen te houden zoals hem goeddunkt.” De beperkende zin daarna is daarmee in strijd.

R. H. Geskes.

ANDEREN ZIEN HET ZO !

De Hr. Josef Krieg, chef van de rassenteelt van de Vereniging van Duitssprekende imkers in Zwitserland (V.D.S.B.) schrijft in de Zwitserse „Blaue” van juni j.l. over het rassenprobleem o.a. het volgende:

„Vanzelfsprekend is het doel van elke teelt het aanwezige bijenmateriaal door regelmatig selecteren te verbeteren. Of steeds alles zal gelukken of zelfs kan gelukken hangt af van een veelvoud van factoren. De redding van de bijenteelt hangt in ieder geval niet af van het kruisen van rassen of de teelt van hybriden, want het gevaar van niet te controleren bastaarden is veel te groot. De erfelijkheidswetten van Mendel gelden ook volledig voor bijen.

Zolang van raszuivere ouderdieren doorlopend door gecontroleerde bevruchting kruisingen kunnen worden gefokt zal het heterosiseffect van de F.I. generatie wel interessant zijn. Maar

bij de bijen ligt het wel iets anders. Waar hebben wij twee ouderdieren van zuiver ras? Een ouder is toch niet voldoende. De meervoudige en de niet te controleren paring verhinderen de klassieke hybridenteel bij de bijen als gevolg van de thans wetenschappelijk bewezen oorzaken. Niettegenstaande dat worden kruisingsproducten, gewilde of niet gewilde, de imkers aanbevolen en tegen hoge prijzen verkocht. Alles is beter dan wat tot nu toe goed was. Deze beweringen zijn meestal niet bewezen of gaan alleen op onder bijzondere omstandigheden. De vergelijkende proeven met onze stammen hebben dat duidelijk aangetoond. Dit gedrag is onverantwoord ten opzichte van medeimkers, die hun stam zuiver willen houden.

Waarom ?

Ik ontleen aan een Oostenrijks tijdschrift de volgende gronden: „De zonder keuze voortgaande ongecontroleerde verbastering veroorzaakt en bevordert: vermindering van opbrengst, gevoeligheid voor ziekte (in het bijzonder Nosema) toenemende steeklust en grote verschillen in volkssterkte. De oorzaken van de geweldige verliezen aan volken in het voorjaar van 1978 moeten in belangrijke mate worden gezocht in het vreemde en het gemengde ras”. Tot zover het citaat.

Nu de uitvinders van kasten kennelijk wat tot rust zijn gekomen en ook de stimulerende voedingsstoffen niet het gewenste resultaat hebben gehad, gaan de proefnemingen in verhevigde mate met de bijenrassen verder. Van het kastenvraagstuk had de buurman imker geen last, maar de rondvliegende darren zijn een bedreiging voor elke imker.

Niemand zegt dat andere rassen, ook kruisingen, een speciale bedrijfsmethode-behandeling van het volk vragen. Met dit alles wordt juist van de kleine imker teveel gevraagd. En juist de vele kleine bijenvrienden zijn het die er voor zorgen dat elke streek, elk dal, genoeg bestuivers heeft voor het agrarisch bedrijf en voor de instandhouding van het milieu. Daarnaast vormen zij ook nog het hoofdbestanddeel van de contributiebetalers van de verenigingen. Wat wij nodig hebben is een eigen, dus aan de klimatologische en drachtomstandigheden aangepaste bij, zachtvaardig, vlijtig, robuust en langlevend.

De bijenstammen van deze of gene streek kunnen wat de teelt betreft zodanig worden bewerkt dat zij steeds goede en gelijkmatige opbrengsten geven. Niet de kruisingsproducten, niet de vreemde rassen, maar het is de zuivere teelt (reinzucht) die het doet. De producten daarvan zijn van grote waarde. Wij moeten er ons dus voor hoeden steeds weer te geloven

dat het vreemde beter is, want het goede en beste ligt dikwijls voor het grijpen. Daarom moeten wij met onze van oudsher overgeërfd bijen verder telen en onze nakomelingen een bij nalaten die vreugde en resultaat geeft. Hoe goed hebben de imkers in Kärnten en Stiermarken ingezien dat alleen de daar inheemse bij tot succes leidt! Zelfs hulp van de wet, bescherming hebben zij, want het is daar wettelijk verboden andere dan de inheemse bijen te houden. Daardoor zijn zij grotendeels gevrijwaard voor ongecontroleerde bastaarden. Wie jarenlang met dezelfde stam imkert kent de reactie van zijn volken op bepaalde weers- en drachtomstandigheden. Hij kan zijn bedrijfsmethode en bepaalde ingrepen daarnaar richten. Hij bezit het beproefde oecotype, de bij voor zijn streek. De imker, die steeds maar blijft experimenteren, de bijen verwisselt als zijn hemd, kan dat niet. Telen wil zeggen: Een duidelijk doel consequent en met overleg nastreven. Dus beste imkersvrienden, staat elkaar bij en werk, voor wat de teelt betreft, met de bijen uit uw streek en zoek niet uw heil in den vreemde.

Willem.

OVER BIJENRASSEN GESPROKEN

De Heer Kalthofen uit Ugchelen houdt in het Groentje van Maart j.l. een pleidooi voor de Hollandsche bijen welke volgens hem het beste aangepast zijn voor de hier voorkomende drachten.

Graag wil ik hierop mijn zienswijze naar voren brengen. 't Is mogelijk dat de z.g. Hollandse bij het beste aangepast is om heidehoning in te zamelen. Doch we moeten niet vergeten dat de heide maar zeldzame jaren een behoorlijke opbrengst geeft! We moeten dus een ras zien te krijgen dat zowel vroege- als late drachten bevliegt.

Vanaf 1962 ben ik hier begonnen met het Kaukasische ras afkomstig van de Heer Romijn uit Zeist. Genoemde Heer importeerde deze koninginnen (voor zover mij bekend) uit Canada van een zekere Mr. Haestings. Dit ras bijen heeft ons jarenlang uitstekend voldaan. Zeer vruchtbaar- rustig en zachtmoedig om mee te werken en een uitstekende opbrengst!

Deze K.K. werden op Ameland geteeld en de aldaar bevruchte jonge koninginnen aan bepaalde imkers afgeleverd. Jaren lang is dit goed gegaan maar de laatste 3 jaar is de kwaliteit volgens ons hier achteruit gegaan. Over de oorzaak daarvan kan ik mij momenteel nog niet uitspreken.

Onze hoop is er nu op gevestigd opnieuw zuiver

vere K.K. te fokken middels K.l. en b.v. op Ameland een bevruchtungs-station voor dit ras in te richten.

Ameland ligt ten opzichte van Schiermonnikoog op ongeveer dezelfde afstand van het vaste land dus kan de bevruchting m.i. hier vrijwel zuiver plaatsvinden, mits de aldaar wonende imkers ook van K.K. koninginnen worden voorzien.

K.K. verbasteren niet zo snel en we kunnen met nieuwe koninginnen uit eigen teelt wel ong. 3 à 4 jaren vooruit. De K.K. past zich goed aan bij onze vroege- en late drachten; alhoewel we geen ervaring hebben met de heidedracht voor dit ras overwintert als een groot volk heel goed maar is geen z.g. zelfverzorger, dus opletten voor voedselgebrek in voorjaar of zomer bij slecht weer periodes.

Een stimulans voor de K.K. is dat het een bij is geschikt voor nieuwe leden en beginners, gemakkelijk te behandelen en weinig steken en zwerm drift.

Eén seizoen hebben we onze K.K. (nateelt) vergeleken met Carnica (nateelt) maar zoals ik vroeger al heb geschreven waren de K.K. beter in teelt en opbrengst.

Dat we echter de Carnica's (welke ook hun goede eigenschappen hebben) niet meer moeten telen gaat ons te ver.

We kunnen echter wel nog een ras b.v. K.K. zo zuiver mogelijk zien te telen of een Hollands ras uit selecteren om daarvan jonge koninginnen aan imkers af te leveren.

Op 24 november in Wageningen hopen wij verder te praten over het verbeteren van ons bijen-ras!

Schellinkhout.

D. H. Koeman.

BIJENTEELT IN ISRAËL

Eind november vertrokken we met twaalf deelnemers naar Israël om daar samen met een groep Noren en Zwitsers eens te zien hoe onze Israëlische mede-imkers in hun land reidden en zeilden.

We begonnen met een samenkomst waar de secretaris van de "Beekeepers Association" ons iets vertelde over de mogelijk- en moeilijkheden van de imkers aldaar.

In maart begint het seizoen na de regentijd met de citrusdracht, welke 2 tot 5 weken duurt, al naar het weer. Als n.l. de chamsin, de hete woestijnwind, waait honingen de bloemen niet. In mei volgt dan de katoen welke veel problemen geeft, omdat deze vaak gespoten moet

worden, soms tot 13-maal en vaak al na drie dagen. Dit kost vanzelfsprekend veel bijen en er worden proeven genomen met een strooisel op de grond tegen de katoenmijt. Helaas is dit erg duur en werkt niet 100%. Nodig is dit spuiten om de langvezelige katoen te krijgen.

Bij de ziektebestrijding speelt de invoer van koninginnen een grote rol. Er is een strenge controle op de koninginnen die ingevoerd worden door de teelt van een nieuw ras. Op het proefstation Zriffin wordt getracht een ras te telen dat zwermtraag is. Tijdens de bloei van het citrusfruit komt de zwermvlucht in de volken, wat niet bevorderlijk is voor de haaldrift. De theorie van Prof. Lansky is, dat de koningin niet genoeg feromonen kan produceren om het hele volk te voorzien tijdens de grote explosieve groei in het voorjaar. Een deel van het volk voelt zich dan moerloos en gaat koninginncellen aanzetten. Gezocht wordt nu naar een ras, dat zich wat geleidelijker ontwikkelt. Dit doet de Macedonische bij en nu tracht men door kruising van de Macedonische en Italiaanse bij een nieuw ras te telen. Van de 350 volken waren er 35 geselecteerd voor verdere teelt en hier waren nu 4 volken uitgehaald voor verdere proeven.

De diverse kibboetsim die we hebben bezocht hadden alle een speciale productie. Zo had Yad Mordechai veel koninginnegelei en teelt van koninginnen, die weer getoetst werden op diverse eigenschappen. In het noorden, in Shamir zagen we hoe de honing in grote tanks gepompt werd en de potjes door middel van een lopende band gevuld werden. Veel stuifmeel wordt daar gewonnen en gemengd met honing verkocht. Het stuifmeel wordt eerst heel fijn vermalen en dan gemengd. Men zegt daar dat ongemalen stuifmeel niet door onze spijsvertering wordt opgenomen en de vermenging met honing bevordert de goede werking.

Ook hebben we veel gezien van de efficiënte wijze waarop de bijenteelt bedreven wordt. Eigenlijk teveel om op te noemen. Alles gebeurt zoveel mogelijk machinaal, ook het ontzegelen. Om dit makkelijk te maken worden in honingkamers boven een rooster maar 9 in plaats van 10 ramen gehangen. De bijen bouwen deze als spekraten uit en die kunnen dan makkelijk afgesneden worden met een soort guilotine.

Behalve van veel bijen hebben we erg van de toeristische tochten genoten. Veel hebben we gezien van dit fantastische land waar hard gewerkt wordt aan de opbouw.

Rest ons nog hartelijk dank te zeggen aan de hr. Vellinga van de Near East Tours, die deze reis heeft verzorgd en voor de voortreffelijke

organisatie van de "Beekeepers Organisation". Van harte kunnen we deze reis, die dit jaar weer wordt gehouden, bij U aanbevelen. Beslist de moeite waard.

Mevr. v. Dijk-Oosten.

SPOUWBIJEN

Nu las ik in 't Groentje van febr. '79 op blz. 50 over de bijenzwerm in de spouw. In de loop der jaren is het mij bekend van 4 gevallen. Het laatste deze zomer begin aug. via een raamkozijn waar een beetje cement weg was. Toen ik er arriveerde om de zwerm te scheppen waren zij binnengekomen; het was bij de fam. Hage, Stavenisse.

Vroeger werd er vaak melding gemaakt van een zwerm aan de schoorsteen en dan bleek hij zich gevestigd te hebben in een dampsschoorsteen welke altijd gebouwd was naast het rookkanaal in de keuken, van één weet ik dat hij er 3 jaar gewoond heeft.

Ook van de zomer hebben zij mij verzocht voor een zwerm, die woonde al $\pm$ 5 weken in een conifeer bij een grasspark waar altijd peuters speelden en er één van was gestoken. De raten stuk voor stuk los gesneden en in raampjes gepast, de koningin in een kooitje en een dag later naar het stalletje gebracht en zit nu als matig goed volk te wachten op een reinigingsvlucht, zo ziet U dat hun keuze als woonplaats overal kan zijn.

P. J. Koopman.

Red. Het artikeltje werd in febr. ingestuurd. Vandaar de opmerking over de reinigingsvlucht.

PROPOLIS

U kent ongetwijfeld de geweldige boeken van Jac. P. Thijssen waaronder de serie winter, lente, zomer en herfst. Bij het opnieuw lezen van het eerste exemplaar trof me op blz. 39 een passage waar hij vertelt over een troepje kruisbekken die elkaar hoog in de sparren de zaden uit de bekende appeltjes betwistten.

Altijd zitten ze in de sparren, zodat ze zelf helemaal harstig worden. Het verhaal gaat dat ze daardoor na hun dood niet spoedig tot bederf overgaan. Ik weet niet of dat wel waar is, zegt Thijssen.

Als we naast dit verhaal de overvloed aan publicaties leggen die de laatste jaren zijn verschenen en waarin wordt gesproken over de

antiseptische eigenschap van propolis of kit-hars, waarvan het basismateriaal wordt verzameld van de knoppen van verschillende soorten bomen dan moeten we wel aannemen dat in deze overlevering een grote waarheid schuilt. Er is vooral veel onderzoek verricht naar de **functie** van de kleefstoffen die zich bevinden op de knoppen van Populieren (*Populus nigra* L) en Berken (*Betula verrucosa*) omdat duidelijk is gebleken dat deze bomen behoren tot de belangrijkste leveranciers van propolis voor onze bijen.

(1.) Op de knoppen van berkebomen komen ten minste twee verschillende afscheidingen voor, verschillend naar chemische verbinding, waarvan de eerste wordt gevormd door 15 componenten en nauw samenhangt met de samenstelling van winterknoppen terwijl de tweede soort karakteristiek is voor de knoppen die niet meer in winterrust zijn en bestaat uit 8 componenten. Een substantie die tussen genoemde twee soorten in ligt werd tijdens de zomermaanden gevonden in de afscheiding van de knoppen in de okselholten. Deze knoppen moeten in de zomermaanden in volstrekte rust zijn; enerzijds wordt hun ontwikkeling geremd door de groei van de hoofdtak, anderzijds zijn deze knoppen overvloedig bedekt met een groei- en tegelijk bacterie-werende kleefstof.

Door het analyseren van de scheikundige samenstelling en de biologische werking van deze stoffen zijn tevens de hoedanigheden van propolis verklaard.

Propolis heeft minimaal een remmende werking op de bacteriegroei en bevordert de hygiëne in het volk.

Uit deze bevindingen blijkt het belang van planten als leverancier van propolis. De onderlinge verhouding van deze planten in een bepaald gebied (hoeveelheden t.o.v. elkaar) is nog niet bekend maar het is duidelijk dat voor het verspreidingsgebied van **gezonde honingbijen** niet alleen nectar, stuifmeel, honingdauw en water in ogenschouw moet worden genomen maar tevens de planten waarop zij propolis verzamelen. Het volgende voorbeeld maakt dit duidelijk. Bijen in het Verre Oosten worden niet aange-tast door vuilbroed, maar als zij worden overgebracht naar andere geografische gebieden, bv. Europees Rusland dan worden ze wel ziek. Deze bijen zijn dus niet **erfelijk** bestand tegen vuilbroed maar vanwege één of meerdere factoren die tot de omgeving behoren. Een van deze factoren zou een plant kunnen zijn die in het Verre Oosten groeit en dienst doet als een belangrijke propolis leverancier. Het vinden van deze plant zou zeer belangrijk zijn.

De Fransman Lavie heeft reeds eerder aangetoond dat er een grote mate van overeenkomst bestaat tussen propolis en de stoffen waarmee de knoppen van populieren zijn bedekt. Aan de harsachtige stof voegen de bijen tijdens de bewerking/verwerking een speekselachtige substantie, was en stuifmeel toe. Er zijn proeven genomen met extracten van propolis en de stoffen die voorkomen op de knoppen van populieren. Beide extracten bleken in hoge mate de groei van bacteriën te belemmeren. Vooral in Oosteuropese landen maakt men gebruik van deze kennis en wordt propolis in toenemende mate gebruikt bij het bestrijden van allerlei kwalen.

In Roemenië is een kauwgom ontwikkeld bestaande uit extracten van geneeskrachtige kruiden en verschillende bijenprodukten zoals koninginnegelei stuifmeel en propolis onder de toepasselijke naam „Apigum”.

Gebruik zou de eetlust bevorderen, de mondhygiëne ten goede komen, tandbederf tegen gaan en de infectiehaarden van de ademhalingsorganen opruimen (Iliesiu).

Extracten van propolis worden in Frankrijk als pijnstillend middel verwerkt in medische preparaten voor mens en dier.

In Rusland worden al jaren lang preparaten op propolisbasis gebruikt tegen tand- en kiespijn en andere infectieziekten die in de mondholte kunnen voorkomen. Vele andere voorbeelden zijn nog te noemen.

Interessant in dit verband is het verhaal van Richard die zich bezig heeft gehouden met een studie over bevers (*Castor fiber*), zoogdieren die zich voeden met de bast, twijgen en knoppen van populier en wilg.

Zij hebben dit voedsel absoluut nodig omdat ze anders ten prooi vallen aan **infectieziekten**.

Reeds eeuwenlang staat de bever in de belangstelling vanwege Castoreum, een ingewikkelde stof die in een speciale klier wordt afgezet en door de mens voor vele doeleinden werd gebruikt. Nog niet zo lang geleden was castoreum erg duur en werd vooral gewaardeerd wegens de geneeskrachtige kwaliteiten.

De bever gebruikt castoreum om zijn gebied af te bakenen en smeert er zijn pels mee in. Toen ik (Richard) me voor de eerste maal met bevers bezig hield herkende ik direct de karakteristieke geur van propolis.

De plaatsen die door de bever werden gebruikt om z'n gebied af te bakenen trokken bijen aan. Ook was het opvallend dat op deze „merk”-plaatsen geen vegetatie voorkwam.

Belemmert castoreum het ontkiemen van zaden/planten op dezelfde wijze als kleefstoffen het ontkiemen van de knoppen der bodem tegen gaan? De pijnstillende eigenschap van casto-

reum was in vroeger tijden al bekend en het werd, gelijk propolisextract nu, gebruikt bij het tegengaan van tand- en kiespijn (Lonicerus 1578, geciteerd door Hinze 1950).

Lavie onderzocht de bacteriedodende werking van castoreum t.o.v. zeven verschillende bacteriën en vergeleek het resultaat met alcohol extracten van propolis en populiereknoppen t.o.v. dezelfde bacteriën. In de meeste gevallen was de uitwerking vrijwel identiek.

Na een wasbeurt poetst de bever zich op waar- bij rijkelijk gebruik wordt gemaakt van castoreum. Op deze wijze beschermt het dier zich tegen infectieziekten terwijl een snelle genezing van wonden wordt bevorderd. De stoffen waarmee populiereknoppen zijn bedekt, propolis en castoreum zijn naar hun werking in vele opzichten gelijk. Volgens Richard behoedt de castoreumklier het omliggende weefsel van een dode bever tot een jaar na z'n dood tegen bederf, met welke conclusie huidige onderzoekers tot dezelfde slotsom komen als de overlevering door Thijssen aangehaald.

Verslag 25th International Apicultural Congress
Grenoble 1975

Een uitgave van Apimondia.

J. A. Zoet.

BIJENHOUDEN IN GLAS

In verband met het grote aantal reacties en vragen over onze ervaring met de volgaskast, wil ik hier proberen zo kort mogelijk de verschillende vragen te beantwoorden. Allereerst moet ik vertellen dat ik op grond van deze ervaring ben gekomen tot een verbeterde vorm. In het vorige artikel heb ik een beschrijving gegeven van twee typen kasten: de vol-glazen spaarkast en de vol-glazen binnen-bakken voor de simplex-kast. In de plaats hiervan is er nu een universele uitvoering. Door de dubbele voor- en achterwanden zó te construeren dat de ruimten onder de oren gebruikt kunnen worden als handgreep, kunnen de handgrepen aan de zijwanden wegblijven en is dus de buitenmaat gelijk aan die van de simplex binnenbak.

I. Over gewicht, breekbaarheid en reizen

De meest geschikte glasdikte:

Zijwanden	-	5½ mm
Voor en achter buiten	-	4 mm
Voor en achter binnen	-	3 mm
Verbindingsstrookjes	-	3 mm
De dragende zijwanden van de bodem	-	6 of 6½ mm
Bodem en dekplaat	-	5½ mm

Gewicht:

Broedkamer	4 Kg
Honingkamer	2½ Kg

Dit is ongeveer gelijk aan dat van de multiplexkast. Dunner is te breekbaar. Dikker maakt overbodig gewicht. Tijdens het werk in de bijen geeft het glas geen enkel probleem. Immers, men is gewend zijn bewegingen te beheersen. Stoten komt zowiezo niet te pas. Wil men een volgaskast vervoeren dan is het aan te bevelen tijdelijk een voerplank of separator tussen twee glazen bakken te leggen en een houten bodem te gebruiken. Wanneer glazen bakken gecombineerd zijn met houten levert het reizen geen enkel probleem op. Men kan dus gerust al zijn volken van een glazen honingkamer voorzien.

II. Stapelen en vastkitten van glas op glas

Met de hierboven aanbevolen glasdikte is het mogelijk twee broedkamers en een honingkamer te stapelen. Wil men echter hoger stapelen dan is het noodzakelijk de glazen bodem en de onderste bak voor houten te vervangen. Men moet er altijd goed op letten dat de kast op vier punten gelijkmatig draagt, zodat geen puntbelasting kan ontstaan. Vastkitten blijkt in de praktijk geweldig mee te vallen. Men kan de kasten met wat draaien losmaken en vervolgens optillen. Gebruik van Vaseline voor de winter vergemakkelijkt het loslaten na de winter. Oude propolis laat gemakkelijk los en is schoon te winnen.

III. Reacties van de bijen op het licht

Schoon glas lijkt voor de bijen onzichtbaar. In de natuur komt iets vergelijkbaars niet voor. Van oudsher is voor de bij de plaats waar het licht vandaan komt de uitgang van zijn woning. Dat deze vanzelfsprekendheid in een glazen kast volledig verstoord wordt is mij dan ook duidelijk gebleken. De bijen zoeken langs de glaswand en lopen daarbij in de regel naar boven waar het licht het sterkst is. In de hoeken verdringen zij elkaar bij honderden. Aan het gezoek komt geen einde. De bijen die bij toeval de uitgang vinden oriënteren zich normaal op het vlieggat, d.w.z. van buiten naar binnen. Plaatst men het diepdak over de kast (het diepdak verduisterd de hele kast met uitzondering van de vlieg-spleet) dan stormt een massa bijen de kast uit. Snel daarna is alles normaal). Tilt men het dak weer op dan zijn in de bovenhoeken geen bijen. Maar al gauw verandert de situatie. Veel vliegbijen komen thuis, maar weinig verlaten de woning. Weer zijn de bovenhoeken vol zoekende bijen. Zo liet ik een goed volk eens twee uur aan zijn lot over. Het was warm juli-weer met bewolkte hemel. De buurvinken vloegen druk op de linde, maar in de onbedekte kast heerste een radeloze verwarring. Een ellendig gezicht. Terwijl Schotman schrijft dat de bijen aan het glas wennen moet ik dit stellig tegenspreken. Het is

beslist van belang dat men een vitrine volledig afdekt. Elke lichtbundel die de bijen van het vlieggaat afleidt betekend voor een volk een geweldig energieverlies. Dat een vitrine die voor les of andere doeleinden gebruikt wordt bij voorkeur niet in de zon moet staan behoeft hier geen betoog.

IV. Gladde wand en condens

Bijen kunnen niet lopen tegen brandschoon of nat glas. Dit is wellicht de rede waarom het met dat vastkitten van glas op glas wel meevalt. In enkelwandige glazen kasten treedt bij bepaalde weersomstandigheden condens op. Dit mag als een voordeel worden beschouwd. Het uitcondenseren van vochtige lucht tegen de kastwand bespaart de bijen veel energie. Het water druip van de gladde wand en verlaat de kast via de sterk hellende bodemplaat. Dit is een goede compensatie voor het feit dat het materiaal niet ademt. Het is wel belangrijk dat het diepdak slechts verduisterd en geen warmte-isolatie geeft. Het moet zijn als de mantel van een kachel. De verwarmde lucht stijgt uit de tussenruimte en ontsnapt via een ruime uitsparing onder de dakrand. Condens treedt het sterkst op bij een volk dat haar ruimte voor slechts tweederde bezet. Bij een volk dat alle ruimte bezet wordt de kastwand warm, terwijl bij een heel klein volkje de temperatuur om de tros gelijk is aan de buitentemperatuur. In beide gevallen treedt geen condens op. Een warmte-isolerend materiaal dat niet ademt, zoals dik multiplex of dubbel glas, condenseert te weinig en veroorzaakt een bedompte lucht in de kast. Het gevolg is dan verschimmelde kantramen. Extra ventilatie is dan nodig. Om hangende condensdruppels in de vliegspleet te voorkomen is het helaas nodig de voor- en dus ook de achterwand van de kast dubbel glas te maken. Wie volglasbinnenbakken gebruikt voor een simplex-kast doet er goed aan de houten randen zodanig te vermaken dat de warmte uit de tussenruimte makkelijk kan ontsnappen. De bijen gebruiken het condenswater ook in een kringloop. Maar helaas komt op de meest dorstige dagen geen condens voor.

V. Voeren met bakken of met emmers

Volglas-voerbakken waren in de praktijk wel erg mooi maar geen succes. De bijen lopen moeilijk tegen het glas omhoog en velen verdrieten. Maar ook aan het gebruik van houten voerbakken bleek een nadeel te kleven. Glazen kasten zijn koud. Dit is op zich geen bezwaar, maar bij het inwinteren blijkt dat de bijen vooral 's nachts weinig van de tros af komen. Hierdoor wordt het voer te langzaam opgenomen. Om

deze rede verdienen voeremmers de voorkeur, want hiermee wordt het voer dichter bij de tros gebracht.

Edy Broekkamp.

Een en ander kunt u bekijken
te Zaltbommel

Oude Stationsweg 71.
Telefoon 04180 - 4066.

IMKER WORD WAKKER !

(je bijen gaan er aan)

Van een bijenvriend kreeg ik een boekje, geschreven door Horst Stern "Bemerkungen über Bienen". Een uitgave van Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH, januari 1979. Het boek werd geschreven n.a.v. een film die de schrijver over de bijen maakte.

Daar het welzijn, ja zelfs het voortbestaan van onze bijen weer in het geding is, ditmaal in vervand met de Varroa-mijt, citeer ik het onderstaande uit het genoemde boekje.

„Toen wij in het Bijeninstituut van de Stuttgarter Universiteit Hohenheim onze filmt toestellen in elkaar zetten, verwonderde onze technicus zich over de onverschilligheid waarmede de academische imker daar bijen verbruikt: Hij had met behulp van een oude wekker een straat zonder einde geconstrueerd, een rondlopende band, waarboven hij in een soort miniatuurkorset een bij had bevestigd, precies zo hoog boven de band dat de bijenpootjes er niet op konden staan. Met een pipet gaf hij het dier dan een precies gedoode hoeveelheid suikerwater. Wanneer de proefbij dit voedsel had opgenomen begon ze vergeefse pogingen te doen om te lopen - vliegen kon ze niet vanwege het korset. Het uurwerk registreerde dan de afstand die de lopende band onder het vlijtig getrippel van de zes bijenpootjes aflegde.

Dit veroorloofde gevolgtrekkingen te maken over de verhouding tussen voedsel en prestatie en het verschil van doeltreffendheid van de verschillende bijenrassen. Het deed mij denken, ik kon er niets aan doen, aan de vetmestingsproeven in de varkensteelt, niet wat de methode betreft, maar wel het principe. Het werd ons de eerste dag van ons werk al duidelijk dat de Heideromantiek van Hermann Löns, die ik mijn directeur had beloofd, al lang verdwenen was. De honingbij is als „gebruiksdier" (Nutztier) onderwerp geworden van wetenschappelijke teeltproeven. Zelfs de kunstmatige inseminatie niet uitgezonderd.

Ja, de vloer van deze productie-onderzoekingsruimte was bezaaid met bijenlijken. Een man in een witte laboratoriumjas veegde ze van tijd tot tijd met een bezem in een hoek. Chitinehuidjes

knarsen zo afschuwelijk als men er op trapt. De kwantitatieve analyse vergt nu eenmaal haar offers. Toen sprak een troostende stem achter ons: „Een enkel bijenvolk in een enkele kast telt vaak net zoveel koppen als Ludwigsburg inwoners heeft (toen 80.000). En bijen ondervinden ook geen pijn. Men heeft ze, terwijl ze water dronken, hun achterlijf afgesneden dronken rustig verder”

Wanneer u dit gelezen heeft zult u wel dezelfde woorden zeggen en hetzelfde gebaar maken zoals zo velen die ik het liet lezen. Er spreekt een grote minachting uit voor alles wat leeft. Het is dan ook geen wonder dat zo'n houding excessen tot gevolg heeft zoals het laten ontsnappen van met varroa-mijten besmette bijen uit het bijeninstituut te Oberursel in West-Duitsland. Met dezelfde kortzichtigheid is de afrikaanse bij naar Zuid Amerika gebracht en heeft daar paniek gezaaid. En even onverantwoordelijk worden vreemde bijenrassen ingevoerd, bijen gekruist, kunstmatige inseminatie toegepast enz. enz. Het wekt dan ook geen verbazing dat de gezondheid van de volken steeds kwetsbaarder wordt. En we komen dan ook al zo ver dat wordt aanbevolen de volken een voorjaarskuur met medicijnen te laten doen om ze gezond te houden.

Als we ons niet meer inspannen om het bijenvolk als één levend geheel te beschouwen, en niet als een mechaniek met vervangbare onderdelen, en niet méér acht slaan op hetgeen de bij ten goede komt dan zijn er aan het eind van de eeuw geen bijen meer!

Geen enkele imker zal blij zijn met deze gang van zaken. Men probeert hem die echter op te dringen zonder hem ergens naar te vragen. En toch zijn de bijen duizenden jaren gezond gebleven onder de zorg van de gewone imker.

We moeten niet denken dat we niet „modern” zijn als we er niet aan mee doen. Het tegendeel is waar. Deze wijze van research is reeds lang door zijn eigen resultaten achterhaald.

Het wordt hoog tijd dat de imkers hun stem laten horen. Dat de imkersverenigingen een halt toe roepen aan deze wetenschappelijke excessen.

Daarom: Imker word wakker! Je bijen gaan er aan!

S. Fontein.

Rheden, 8-6-1979.

DE INDIRECTE BETEKENIS VAN DE HONINGBIJ

In bijna alle leerboeken over bijenhouden en op vele cursussen wordt de rol van de bestuiving

der bijen met dit ene zinnetje afgedaan. Het hebben van succes met bijen wordt dan eenzijdig gekoppeld aan het winnen van honing. Hebben we dan zo'n geweldig gunstig klimaat, grote drachtvelden en uniform veredelde volken?

De betekenis van de honingbij voor de bestuiving neemt de laatste jaren sterk toe. In vele landen wordt de waarde hiervan op het tienvoudige van de directe produktie geschat. Voor ons land lijkt me dit zelfs veel hoger. Het aantal volken, dat dit jaar voor de bestuiving zal worden gebruikt, schat ik zo rond de 25.000. Het grootste deel hiervan, namelijk viervijfde deel wordt gehuurd van de liefhebber-hobbyist. De overige 5000 volken bestuiven alleen voor hun eigenaars.

Een aparte groep gebruikers van bijen voor de bestuiving is de zaadteelt, bedrijven van groente- en bloemzaden. Hierbij gaat het er niet om de percelen voor zaadteelt in het open veld van bijenvolken te voorzien. Gegevens over een daardoor grotere zaadopbrengst ontbreken nog of zijn onvoldoende. Het lijkt me echter wel een zinvolle versterking van de natuurlijke bestuivers, vooral tijdens minder mooie zomers.

De bijen worden door de zaadfirma's echter uitsluitend gebruikt voor de bestuiving van allerlei gewassen onder glas. Hierover bestaan in ons land geen literatuurgegevens. Die kennis wordt door de bedrijven zelf verkregen door de ontdekking. Dit is dan ook de reden waarom er over bestuiving van zaadteeltgewassen onder glas niets wordt gepubliceerd.

Een modern zaadteelt- en selektiebedrijf bouwt soms zeer snel enorme kassencomplexen met vele honderden afdelingen. De ontwikkeling van vele hybriden in steeds meer verschillende gewassen, eist nu eenmaal veel geïsoleerde kasafdelingen van verschillende afmetingen. Alle luchtramen zijn dan met vliegengaas afgedekt. Het kopen van honderden bijenvolken en het aanschaffen van 100 of meer drieramers volgt hierop. De volken worden op lange regels bij het bedrijf gezet, zo, dat er gemakkelijk met een auto kan worden langs gereden. Nadat er één of twee mensens zijn gezocht die de bijen aandurven en er een paar ton suiker is besteld, kan het zaakje beginnen te draaien.

De zaadimker komt al spoedig tot de ontdekking, dat de grote concentraties van 300-500 bijenvolken alle gevoel voor verhoudingen te buiten gaan. Hiermee bedoel ik in de eerste plaats de verhouding dieren - stuifmeel. De volken worden eerder kleiner, vooral in het voorjaar, dan dat ze groeien. De aanmaak van één kg bijen kost één kg stuifmeel. Voor windkering worden om de volken wilgen en elzen gepoot. Ook worden er wel eens wat crocussen in de grond gezet, maar dit alles voorziet in geen

enkel opzicht in de enorme stuifmeeltekorten. Voor de zomer wordt een paar ha. Phacelia of Reseda gezaaid, maar meer kan een bedrijf niet doen. Het geven van stuifmeel vervangende middelen in de tweede helft van augustus, vóór het wintervoer, zie ik als één oplossing. Een tweede oplossing, maar misschien wel duurder, is de volken te verspreiden waarbij grotere concentraties dan 30 tot maximaal 40 volken worden vermeden.

De zaadteeltbedrijven doen veel aan export waardoor al spoedig de noodzaak ontstond tot het samengaan van verschillende bedrijven. Het grootste probleem van de bijen in de zaadwereld zou door een gemeenschappelijke import van koninginnen omstreeks half maart kunnen worden opgelost. Voor de bestuiving van 20 vierkante meter afdelingen vanaf medio maart wordt een klein gedeelte van een volk gebruikt. Dit bestuift op z'n gunstigst gedurende drie weken. Kan men nu elke drieramer naast een handvol bijen ook bijv. een Californische koningin meegeven, dan spaart dat driemaal verversen en geeft tevens een betere bestuiving. De koningin doet 4 maanden dienst en de ei-productie moet laag zijn omdat ze in een drieramer wordt gehouden.

Tussen de belangen van de honingimker en de zaadimker ligt een hele wereld. Van alle tegenstrijdige belangen wil ik er een paar noemen. De zaadimker heeft in de eerste plaats te maken met het aantal afdelingen die hij moet bestuiven door middel van bijen. Hij moet weten hoeveel bloemen door één bij per minuut kunnen worden bestoven. Zodra een volk net groot genoeg is om te splitsen, doet hij dat, ze zijn voor hem al spoedig groot genoeg. Hij ziet honing alleen als een goedje dat de uitbreiding van zijn broednest in de weg kan zitten; hij wil steeds veel open broed hebben hetgeen de bijen dwingt tot stuifmeel halen, dus tot bestuiven. Bij alle handelingen aan de bijen moet hij zich afvragen, is het noodzakelijk, kan het vlugger; tijd is geld, de zaadimker is in vaste dienst. De honingimker daarentegen wil zoveel mogelijk honing hetgeen is te realiseren door grote volken, gunstig weer en grote drachtvelden. Tegenover de directe belangen van de honingimker, die algemeen bekend zijn, leek het me nuttig, met het oog op het steeds belangrijker worden van de bij als medewerker bij de bestuivingswerkzaamheden onder glas, de indirecte importantie naar voren te brengen.

W. Sterk,

Dirk Wierengastraat 20, Enkhuizen.
Telefoon 02280 - 3295.

Crataegus oxyacantha **MEIDOORN**

Meidoorn, *Crataegus oxyacantha*, is een prachtige struik die zijn naam eer aan doet, want wacht u voor de stekels. Deze ongenaakbare heeft echter in het voorjaar schitterende witte roosachtige bloemen, terwijl hij gesierd wordt in het najaar met heilrode bessen.

In de doorgekweekte vorm heeft hij sterkroze bloemen en hij komt voor in vele tuinen. De naam stamt uit het grieks, want *krataios* betekent vast, c.q. sterk. Daar hadden de Grieken gelijk in, want de takken van de meidoorn zijn niet te verwoesten. Maar op een andere wijze komt dat begrip „sterk” ook goed tot uiting. Meidoorn is namelijk een hartversterkend tonicum. De bloemen, het blad en de rode bessen zijn te gebruiken voor een normaal aftreksel (een thee) dat gezoet met honing gedronken kan worden. Homoeopatisch bereide tincturen zijn te koop (reformhuis) die direct werken bij hinderlijke nerveuze hartkloppingen. Bovendien maakt *Crataegus* de bloedvaten soepel en is heilzaam bij duizeligheid. In lang vervlogen tijden werd deze struik magische krachten toegeschreven en er wordt gezegd dat de doornenkroon van Christus voor een deel van meidoorn takken gemaakt zou zijn. In de kruidkunde wordt meidoorn aangeduid als een sedativum – kalmerend – middel naast de eigenschappen als angioticum – vaatmiddel – en wordt hoog geprezen. Het heeft namelijk ook een preventieve kracht, zodat het niet nodig is *crataegus* alleen dan te gebruiken als er ziekte is of klachten zijn. Een goed gewas en het groeit gewoon in de natuur. Kan het eenvoudiger? Vaak staat de oplossing voor moeilijke zaken vlak bij huis, wellicht in de achtertuin.

Crataegus, een tinctuur om in huis te hebben vanwege de hartversterkende werking.
Ach, je kunt nooit weten . . .

Arnhemse Courant Zat. 4 aug. '79.

Apeldoorn 8-6-'79

Aan het bijenhuis te wageningen.

Wij zijn twee leerlingen van de basisschool De Kring uit Apeldoorn.

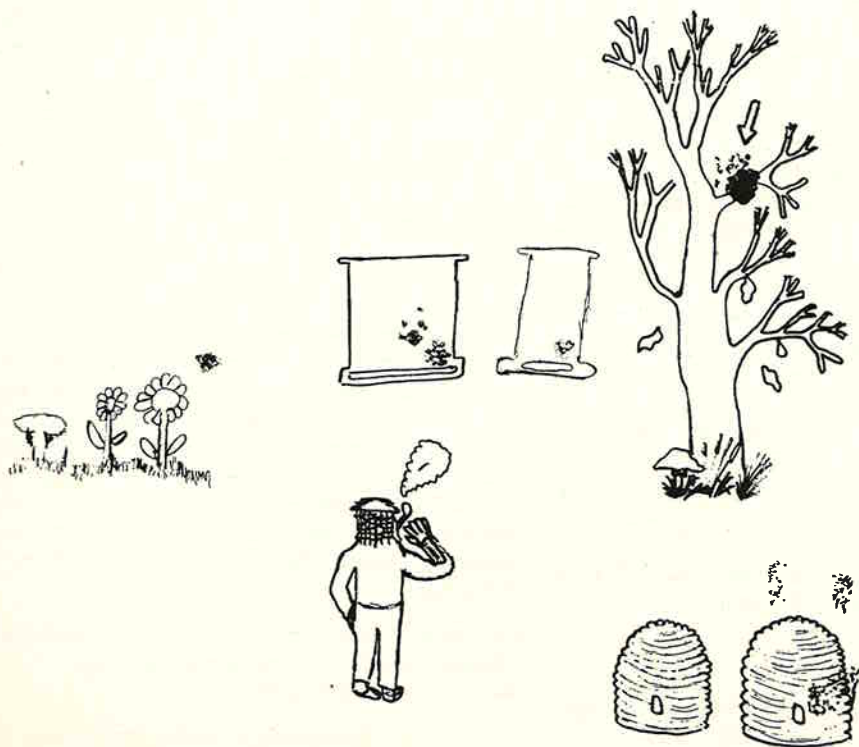
Op school volgen we het schooltelevisieprogramma keetenspul.

We hebben het over molten, meesels, hamsters en nu zijn we bezig met 'de bijen'.

We vonden het onderwerp 'bijen' erg leuk en wouden ons willen om meerdere inlichtingen vragen.

Als u aan ons verzoek kan voldoen zouden we erg blij zijn.

Onze adressen zijn: Gerit - Jan Braunstahl elegastgaande 114 apeldoorn
postcode 7329 am en Frank Brouwer Kooikerschreef 709 Apeldoorn postcode 7328 lot

AFDELINGSNIEUWS

AFDELING „REGGEDAL”

HONINGTENTOONSTELLING

Evenals voorgaande jaren houden wij ook dit jaar weer een honingtentoonstelling op zaterdag 6 en zondag 7 oktober. Deze gebeurtenis wordt georganiseerd in samenwerking met de P.J.G.O. afd. Diepenheim, die hier een gewassententoonstelling houdt. Het bovenstaande vindt plaats in Hotel Roelofsen, Goorseweg 22, Diepenheim.

INZENDINGEN: Voor de honingkeuring kunnen alle inzenders, dus ook onze eigen leden, hun honing inleveren op vrijdag 5 oktober na 20.00 uur op bovenvermeld adres.

INLEGGELD: Dit bedraagt f 2,25 per serie van drie potten of ramen. In de volgende klassen kan worden ingezonden: 1. Flacons vloeibare honing; 2. Flacons gekristalliseerde honing; 3. Flacons heidehoning; 4. Drie ramen zomerhoning; 5. Drie ramen heidehoning. In de klasse vloeibare honing mag met meerdere series van 3 stuks worden deelgenomen, mits er tussen de series een aanwijsbaar verschil is in soort, kleur of smaak. Als keurmeester zal o.a. Ir. Pettinga optreden. Door in te zenden verklaart de inzender zich zonder voorbehoud akkoord met de bepalingen van ons reglement. In alle zaken waarin het reglement niet voorziet beslist de organisatiecommissie in overleg met de jury.

Het reglement is verkrijgbaar op onderstaand adres of bij inlevering van de honing. Houders van wisselbakers, die nog niet definitief in het bezit ervan zijn worden verzocht deze in te leveren. Aarzel niet om mee te doen, het is zeer interessant en leerzaam!!

G. W. Wiggers,
P. Langendijkstraat 16,
Goor. Tel. 05470 - 5124.

AFDELING GRAAFSCHAP-LIEMERS

De kring Graafschap-Liemers houdt op 6 oktober 1979 een kringvergadering, in hotel Lievevrou, Groenloseweg F15 te Ruurlo, aanvang 14.00 uur. Leden en Afdelingsbesturen worden hierbij uitgenodigd.

P. H. v. Rijswijk, secr.

71e HONING- EN BIJENMARKT TE EERBEEK OP ZATERDAG 22 SEPTEMBER

Traditie getrouw organiseert de imkersvereniging „Eensgezindheid” weer haar jaarlijkse honing- en bijenmarkt, tevens zullen er weer oude ambachten worden gedemonstreerd.

Er zullen stands aanwezig zijn voor het aankopen van imkersbenodigdheden, terwijl tevens oude raat kan worden ingeleverd.

Ook zal er een voorlichtingsstand zijn van de imkersvereniging „Eensgezindheid” en „Vrienden van „Ambrosiushoeve”.

Het bestuur van imkersvereniging „Eensgezindheid” wil er ten overvloede nog eens op attenderen, dat honing die niet aan de eisen voldoet, zonder pardon van de markt wordt verwijderd. Het bestuur is van mening, dat dit een anti-reclame is voor de consumptie van inlandse honing (met name raathoning).

Aanvoerders van honing wordt dringend verzocht zich minstens enkele dagen voor de markt op te geven.

De honingkeuring vindt om 9.00 uur plaats.

Opening van de markt om 11.00 uur op het terrein van Café-Restaurant „de Korenmolen”.

Direkt na de opening van de markt zal de muziekvereniging „de Eendracht” uit Eerbeek mars-muziek ten gehore brengen, n.m. zal deze een concert verzorgen.

Wij hopen op een goede aanvoer en een flink aantal kooplustigen.

Ook de leden van de vereniging vrienden van de „Ambrosiushoeve”, die op deze dag haar jaarvergadering houdt, wensen wij een prettig verblijf in Eerbeek. Wij wensen u een goede reis toe en een „tot ziens” in Eerbeek op zaterdag 22 september a.s.

G. G. J. Veesaert, secr.

Enkweg 7, Eerbeek.

Telefoon 08338 - 2853.

Verkoopadressen

Depot afd. Assen

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV ASSEN, tel. 05920-17162.

Depot H. Troost:

Rollocaterweg 13, Nieuwleusen tel. 05296-1580.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, Vriezenveen, tel. 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, Enschede tel. 053-318165, afhalen; Vrijdags van 18.00 uur t/m 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Haanen, de Hogenkamp 2, Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorssel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, Gorssel, tel. 05759-1283.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Halle, tel. 05736-479.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop) Paasvuurweg 7, Epe, tel. 05780-12317.

Depot West Betuwe:

J. M. W. v. Aalst, Walgtsestr. 31 Varik, tel. 03445-1369. Open Zat. 14.00 t/m 16.00 u. en na tel. afspraak.

Depot afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 23 Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Nunspeet

Th. G. Veenstra, Schaepmanlaan 47, Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, Oirschot, tel. 04997-2096.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnietenweg 63, Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velsederduinweg 165, IJmuiden dagelijks van 13.00 - 16.00 en na tel. afspraak. Donderdags gesloten. Tel. 02550-21530.

Depot "Pronkhuysen" afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provincialeweg 5, 4321 SM Kerkwerf, tel. 01110-4821.

Depot Noord & Zuid Beveland:

C. Smits, Steenweg 23, Schoren, tel. 01102-1427.

AFDELING GRONINGEN

Vrijdag 12 oktober om 19.30 uur. Jaarvergadering + verloting. Plaats: zie Groeneking sept.nummer.

Vrijdag 9 november om 19.30 uur. Bijeenkomst: de Hr. Klok uit Bovensmilde over was. Plaats: zie Groeneking sept.nummer.

Begin oktober Start korfvelechterscursus (10 lessen) op dinsdagavonden. Opgave zo spoedig mogelijk bij de secretaris.

Als we de bouwvergunning + subsidie rond hebben starten we okt./nov. met de bijenstal in het Stadspark. Deze wordt gratis voor ons gebouwd door de Siebrand Strating M.T.S. Piet Kamstra secr.

AFDELING STEENWIJK E.O.

Op woensdag 4 juli j.l. werd te Steenwijk voor de 4de keer de honing- en bijenmarkt gehouden.

Ondanks het gure weer waren veel mensen op de been om de midweekfeesten hier, in het kader waarvan ook de markt was georganiseerd, te bezoeken.

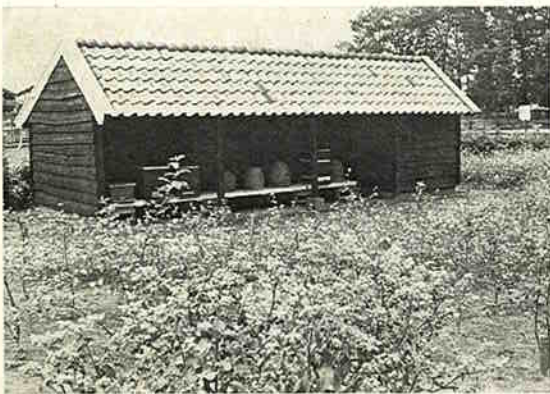
Aangevoerd werden 30 volken waar een goede handel in was. De prijs voor de grootste aanvoer ging naar de heer Dokter uit Kampen.

De honing, honingcake, mede e.d. ging ook goed van de hand. Ook de voorlichtingsstands, alsmede het korfvechten van ons land de heer Lodewijk stonden goed in de belangstelling.

Allen die aan het welslagen van onze markt hebben meegewerkt, ook in het bijzonder de afdeling handel van het Bijenhuis en de fa. Van Dam uit Jubbega, langs deze weg nogmaals hartelijk dank en tot de volgende keer. D. Dijk, afdelingssecretaris.

AFDELING WINTERSWIJK

Afgelopen zomer kreeg de afdeling Winterswijk de beschikking over een gemeenschappelijke bijenstal. De wijze waarop is, dacht ik, het vermelden waard. In Winterswijk zijn een tiental verenigingen die de kleindiersport beoefenen, zoals de duivensport, kanarieverenigingen, enz., verenigd in een werkgroep. Deze werkgroep, waar van ook onze afd. deel uitmaakt, behartigt de belangen van de aangesloten verenigingen en hun leden en maakt propaganda voor de kleindiersporten. Zo verzorgt zij o.a. de bouwvragen voor hokkenbouw bij de gemeente. Zij organiseert jaarlijks een jeugddierendag voor de jeugd van Winterswijk en één keer in de drie jaar een grote gezamenlijke tentoonstelling waar onze afdeling natuurlijk een voorlichtingsstand heeft.

Enkele jaren geleden heeft deze werkgroep met andere belangenverenigingen, zoals de vereniging „Het Museum, de Geologische Vereniging, Natuurhistorische vereniging enz. een voorstel bij de gemeente Winterswijk ingediend om een museum in te richten met daarbij een kinderboerderij. Deze beide dingen waren niet afzonderlijk te realiseren. Aan de rand van Winterswijk is hiertoe een zogenaamde scholtenboerderij, „Freriks“ door de gemeente gekocht. Met geld van de gemeente, CRM en opbrengsten uit acties die onder de plaatselijke bevolking zijn gevoerd, is de boerderij als museum en het gebied rondom de boerderij als kinderboerderij ingericht. Alle belangengroeperingen zijn verenigd in de stichting „Freriks“. Veel van het project is tot stand gekomen door zelfwerkzaamheid van de leden der belangengroeperingen, vooral wat betreft de inrichting van de kinderboerderij. In de herfst van 1978 is het geheel, hoewel een paar dingen, zoals de bijenstal en volière, nog niet gereed waren officieel geopend door staatssecretaris Wallis de Vries. Afgelopen zomer is ook de bijenstal gereed gekomen.

Hoewel de bijenstal eigendom is van de stichting „Freriks“, heeft onze afdeling volledig de beschikking over deze stal.

Uit de wijze waarop onze afdeling de beschikking heeft gekregen over een gemeenschappelijke bijenstal, blijkt nog eens weer dat door bundeling van krachten veel bereikt kan worden dat anders onbereikbaar is. J. Smit, secr.

AFDELING UGCHELEN EN DE RANGERS

De afdeling Ugchelen van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland en de Rangers (de jeugdafdeling van het Wereld Natuur Fonds) hebben besloten tot een toch wel erg plezierige en misschien wel unieke samenwerking.

De Rangers zijn kinderen in de leeftijd van acht tot achttien jaar en hebben een bijzondere interesse in het natuurgebeuren; ze zijn actief met o.a. het wilgenknoten, beken schoonmaken, padden beschermen bij de oversteek naar de paringsgebieden, e.d.. Misschien kunnen ze ook ingezet worden bij het in stand houden van de heidevelden op de Veluwe en in Drenthe? ! Als deze kinderen de leeftijd van achttien jaar bereiken, zijn ze Ranger af en kunnen ze donateur worden van het W.N.F.

Hiermee valt echter vaak de band met het actieve natuurgebeuren weg.

In een discussie tussen het W.N.F. en de afd. Ugchelen werd het idee geboren om deze kinderen meer interesse voor de honingbij bij te brengen en voor het imkergebeuren. Mogelijk kunnen hieruit dan aspirant-imkertjes voortkomen.

Het idee kreeg gestalte in de vorm van een „Minicursus bijenhouden“, waaraan vijftien kinderen deelnamen. De cursus was gesplitst in drie delen:

- Op zaterdagmorgen 28 april werd in de prachtige omgeving van het park Berg en Bos een theoriemorgen gehouden. Deze bestond uit een praatje, waarin het bijenleven werd toegelicht en een diavertoning.

- Op vrijdagavond 11 mei kregen de kinderen drie films te zien: De bloem en de bij, La queppe macon, De Biesbosch aan banden.

In de pauze werden de kinderen onderworpen aan een mini-examen, waarvoor alle kinderen glansrijk slaagden, hoewel er toch ook enkele lastige vragen bij waren, zoals bijgevoegde vragenlijst laat zien.

- Op zaterdag 12 mei werden de kinderen meegenomen naar het natuurreservaat „De Weerribben” bij Oldemark, waar ze onder leiding van enkele ervaren imkers de theorie aan de praktijk konden toetsen.
Ondanks het feit dat er een meisje gestoken werd, kon dit het enthousiasme van de kinderen niet drukken.

Certificaat

MET GOED GEVOLG DEELGENOMEN AAN DE

MINICURSUS BIJENHOUDEN

OP 28 APRIL, 11 EN 12 MEI 1979

NAAM: _____

Vereniging tot bevordering der bijenteelt
in Nederland, afd. Uchelen

Voorzitter,

Rangersafdeling Apeldoorn e.o.
Wereld Natuur Fonds

Ranger Mentor,

Aan het eind van deze cursus kregen de kinderen een officieel Certificaat-van-deelneming uitgereikt, alsmede informatie en stickers van de afdeling Uchelen en het W.N.F.

Een exemplaar van het certificaat vindt U bijgevoegd. De deelnemingskosten waren uiterst laag gehouden, n.l. f 5,— per kind; van de kinderen, die dit wilden betalen, mocht aangenomen worden, dat ze gemotiveerd deelnamen.

De cursus heeft reeds zoveel positieve reacties opgeleverd, dat deze zeker zal worden herhaald. Misschien is dit iets om landelijk te gaan aanpakken?! We bereiken hiermee een versteviging van de imkerbasis („Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst”).

Afdeling Uchelen.

Mini-examen 11 mei 1979.

Mini-kursus bijenteelt.

Uchelen, 11 mei 1979.

NAAM :

ADRES :

WOONPLAATS :

LEEFTIJD :

KRUIS ALLEEN HET JUISTE ANTWOORD AAN!!

- Vr. 01 Bijen verzamelen:
- honing en stuifmeel ☐
 - honing, en stuifmeel en water ☐
 - nectar, stuifmeel, water en kithars (propolis) ☐
- Vr. 02 Een gezond en sterk bijenvolk kan 's zomers wel hoeveel bijen bevatten?
- 600 bijen ☐
 - 6000 bijen ☐
 - 60000 bijen ☐
- Vr. 03 Een dar is:
- een vrouwtjes bij ☐
 - een mannetjes bij ☐
 - een koningin ☐
- Vr. 04 Houden bijen een winterslaap?
- wel een winterslaap ☐
 - geen winterslaap ☐

- Vr. 05 Waarom draagt een imker een bijenkap?
- als gezichtsbescherming ☐
 - tegen de kou ☐
- Vr. 06 Hoeveel ogen heeft een bij?
- 2 ogen ☐
 - 3 ogen ☐
 - 5 ogen ☐
- Vr. 07 Wat is 's zomers de temperatuur in een bijenvolk?
- 35° ☐
 - 25° ☐
 - 13° - 20° ☐
- Vr. 08 Hoeveel eitjes kan de koningin wel leggen per dag?
- 16 eitjes ☐
 - 160 eitjes ☐
 - 1600 eitjes ☐
- Vr. 09 Heb je deze mini-bijenkursus leuk gevonden?
- Ja ☐
 - Nee ☐
- Vr. 10 Als je geholpen zou worden door een ervaren imker, zou je dan zelf ook wel bijen willen houden en je eigen honing willen winnen?
- Ja ☐
 - Nee ☐

KONTROLEER OF JE NAAM INGEVULD IS EN LEVER DIT PAPIER DAN IN !

IN MEMORIAM

Op 5 juli 1979 overleed op 68-jarige leeftijd onze mede-imker de Heer

JAN IJZERMAN

Hij was vele jaren een trouw en toegewijd lid en steunende kracht in onze afdeling. Zijn karakter kenmerkte zich door grote eenvoud en hulpvaardigheid. Wij zullen hem in dankbare herinnering blijven gedenken.

Bestuur en leden
afd. Ommen

Onverwacht overleed op 28 juni j.l. terwijl hij in zijn bijenstal bezig was met z'n geliefde hobby, de bijen

JACOBUS GODEFRIDUS GOVAARTS

op de leeftijd van 74 jaar. Wij zullen aan hem denken als een trouw lid van onze afdeling. Hij was een goed imker die genoot van zijn bijen tot het laatst toe. Een groot mens die in harmonie met zichzelf en z'n omgeving leefde. De laatste weken had hij het moeilijk, maar droeg dit moedig. Op zijn laatste gang werd hij vergezeld door een grote groep mensen met wie hij zich verbonden wist. Tijdens de kerkdienst waren zeer velen aanwezig om deze beminnelijke man naar zijn laatste rustplaats te begeleiden. Wij wensen zijn vrouw, kinderen en verdere familieleden alle sterkte toe om dit grote verlies te kunnen dragen. God hebbe zijn ziel.

Bestuur en leden
afd. Bergen op Zoom

ER ZIJN NOG IMKERS DIE HONING OVER HEBBEN !

Wij kopen ze graag van onze leden.

Elke soort en hoeveelheid is ons welkom
en wij betalen U een leuke prijs.

VOOR HET ZELF AUVULLEN VAN UW HONING

Hebben wij op voorraad :

Honingflacons(450 gr.). Vulmond ø 63 mm.

per 24 st. incl. opdrukdeksel met embleem à f 9,—

per 76 st. idem à f 25,—

per 36 st. inhoud 250 gr. incl. deksel à f 13,—

Ook de inmiddels bekende HONINGBUSSEN (in vier kleuren)
zijn er nog.

Op de nog komende Bijenmarkten Ugchelen (15 sept.) en
Eerbeek (22 sept.) zijn wij er natuurlijk ook.

BIJENHUIS - WAGENINGEN

GEOPEND iedere werkdag van 8.00 — 12.00 uur en van 13.30 — 17.30 uur.
's-Zaterdags van 9.00 — 12.30 uur.

GRINTWEG 273. Postcode 6704 AP

Telefoon 08370 - 1 28 63

**Geld is vaak niet
het enige probleem.**

Wij helpen.

Geld werpt vragen op.
Vragen over sparen, lenen, beleggen,
hypotheken...

De ABN is ervoor om die vragen
te beantwoorden. Om u te adviseren.
Over geld net zo goed als over
verzekeringen en vakanties. Vragen
staat vrij bij de ABN. Komt u daarom
eens praten.

ABN Bank